

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**DE BELEVING VAN DE TOEPASSING VAN HET VN-VERDRAG VOOR PERSONEN
MET EEN HANDICAP BINNEN DE UNIVERSITEIT HASSELT**

Door Martijn Jakubka

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2013- 2014**

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**DE BELEVING VAN DE TOEPASSING VAN HET VN-VERDRAG VOOR PERSONEN
MET EEN HANDICAP BINNEN DE UNIVERSITEIT HASSELT**

Door Martijn Jakobka

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2013- 2014**

WOORD VOORAF

Dit eindwerk is tot stand gekomen dankzij de hulp en steun van verschillende personen binnen mijn omgeving. Mijn dank gaat daarom uit naar mijn stageplaats SEIN, die mij de kans en de middelen hebben gegeven om deze bachelorproef tot een goed einde te brengen. In het bijzonder wil ik Bie Nielandt, Stefan Hardonk en Elisa Veronesi bedanken voor de begeleiding tijdens mijn onderzoek. Daarnaast wil ik ook alle andere medewerkers van SEIN bedanken voor de interesse die ze toonden in mijn eindwerk.

Verder wil ik alle studenten en personeelsleden bedanken die mij te woord hebben willen staan voor mijn onderzoek. Graag zou ik hier studentenbegeleidster Liese Aerts extra willen benadrukken aangezien zij mij geholpen heeft bij het contacteren van de studenten.

Voorts dank ik mijnheer Johan Deville die mij als eindwerkbegeleider tijdens het volledige proces met raad en daad heeft bijgestaan.

Ten slotte wil ik ook nog mijn familie en vrienden bedanken. Zij zijn mij blijven motiveren en activeren om een goed eindwerk te schrijven.

INHOUDSOPGAVE

LIJST VAN AFKORTINGEN.....	6
INLEIDING.....	7
DEEL I: SITUERING STAGEPLAATS.....	9
1. UNIVERSITEIT HASSELT	10
1.1 Algemeen	10
1.2 Structuur	10
1.3 Geschiedenis	11
1.4 Onderzoek	11
1.5 Netwerk en internationalisering	12
1.5.1 Transnationale Universiteit Limburg (tUL)	12
1.5.2 Associatie Universiteiten en Hogescholen Limburg (AUHL)	12
2. SEIN	14
2.1 Algemeen	14
2.1.1 Missie	14
2.1.2 Doel	14
2.1.3 Doelgroep	15
2.2 Structuur	15
2.3 Onderzoeksthema's	15
2.3.1 Arbeid en organisaties	15
2.3.2 Onderwijs en arbeidsmarkt.....	16
2.3.3 Economie en samenleving	16
2.4 Overig aanbod	16
2.5 Netwerk	17
2.5.1 Steunpunt Gelijkekansenbeleid (SGKB)	17
2.5.2 Steunpunt voor Inburgering en Integratie	17
2.5.3 Sofia	18
2.5.4 EqualDivNet	18

DEEL II: LITERATUURSTUDIE.....	19
3. TERMINOLOGIE EN BEELDVORMING	20
3.1 De evolutie van de term ‘handicap’	20
3.2 Definities van en visies over handicap en beperking	21
3.3 Inclusie van personen met een handicap	23
4. HET VN-VERDRAG VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP	25
4.1 Doel en belang van het verdrag	25
4.2 Inhoud en relevante artikels	26
4.2.1 Preambule.....	26
4.2.2 Artikels	27
5. INCLUSIEF ONDERWIJS IN VLAANDEREN	29
5.1 Artikel 24 ‘Onderwijs’	29
5.2 Inclusief hoger onderwijs.....	30
5.2.1 Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO)	30
5.2.2 Universal Design for Learning (UDL)	31
5.3 Redelijke aanpassingen of faciliteiten	32
5.4 Het Aanmoedigingsfonds	33
5.5 Problemen en uitdagingen	34
6. STUDENTEN MET EEN FUNCTIEBEPERKING BINNEN DE UHASSELT	35
6.1 Visie.....	35
6.1.1 Categorieën van studenten met een functiebeperking	36
6.2 Procedure voor het verkrijgen van redelijke faciliteiten.....	37
DEEL III: PRAKTIJK.....	39
7. ONDERZOEKSSTRATEGIE.....	40
7.1 Onderwerpkeuze	40
7.2 Het contacteren van de doelgroep	41
7.3 Onderzoeksmethode.....	41
7.4 Opstellen, afnemen en verwerken van de interviews	42
8. HET ONDERZOEK	44
8.1 Studenten	44
8.1.1 Problemen.....	44
8.1.2 Oplossingen.....	45

8.1.3	Positieve punten.....	47
8.2	Studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders	49
8.2.1	Problemen.....	49
8.2.2	Oplossingen	51
8.2.3	Positieve punten.....	52
8.3	Onderwijzend personeel	53
9.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	56
9.1	Conclusies	56
9.2	Aanbevelingen	57
10.	EVALUATIE ONDERZOEK	60
	DEEL IV: KRITISCHE KIJK.....	62
11.	REFLECTIE OVER HUIDIGE PROBLEMATIEK EN CONCLUSIES	63
12.	REFLECTIE OVER MIJN EIGEN PROFESSIONEEL HANDELEN	66
	ALGEMEEN BESLUIT.....	68
	BIBLIOGRAFIE	70

LIJST VAN AFKORTINGEN

ADHD:	Attention Deficit/Hyperactivity Disorder
AUHL:	Associatie van Universiteiten en Hogescholen Limburg
BEW:	Bedrijfseconomische Wetenschappen
DCD:	Developmental Co-ordination Disorder
GRIP:	Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap
KMO:	Kleine en Middelgrote Organisaties
LGBT:	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender
LUC:	Limburgs Universitair Centrum
SGKB:	Steunpunt Gelijkekansenbeleid
SIHO:	Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs
TUL:	Transnationale Universiteit Limburg
UDL:	Universal Design for Learning
VAPH:	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VLOR:	Vlaamse Onderwijsraad
VN-verdrag:	Verenigde Naties verdrag

INLEIDING

In oktober 2013 liep ik door de wandelgangen van de PXL Hogeschool te Hasselt. Ik liet mijn oog vallen op een folder met informatie over infosessies rond faalangst. Op dat moment dacht ik meteen aan een goede vriend die als de dood is om te falen in zijn studies. Rond dat thema zou ik graag willen werken.

Niet lang daarna ontmoette ik mijn stagementor en vertelde ze dat ik graag een eindwerk zou schrijven rond faalangst. In onderling overleg hebben we toen besloten dat dit thema te concreet was en dat ik het in een bredere context zou moeten bekijken waardoor we zijn uitgekomen bij het thema 'functiebeperkingen'.

Mijn stagementor gaf mij na ons gesprek een eindwerk over studenten met functiebeperkingen mee. Dit eindwerk heb ik aandachtig gelezen om een beeld te krijgen over de huidige problematieken van deze doelgroep. Naast dit eindwerk zocht ik informatie op over studeren met een functiebeperking. Tot mijn verbazing kwam ik tot de conclusie dat hierover weinig te vinden was. Mijn motivatie om een onderzoek uit te werken rond studenten met functiebeperkingen steeg in rechte lijn.

Mijn stagementor wist me in diezelfde periode te vertellen dat ze tijdens een overleg met collega Stefan Hardonk een ambitieus onderwerp hadden gevonden voor mijn bachelorproef. Professor Hardonk doet onderzoek naar de toepassing van het VN-verdrag voor personen met een handicap. Binnen de Universiteit Hasselt wordt dit verdrag ook toegepast maar tot op heden is hieromtrent nog geen onderzoek geweest. Het leek ons op het eerste gedacht dan ook een goed idee om mijn onderzoek te laten handelen over de ervaring van studenten met een functiebeperking rond de toepassing van het VN-verdrag voor personen met een handicap.

Naargelang mijn onderzoek vorderde kreeg ik het idee om ook naar de ervaring en beleving van personeelsleden van de Universiteit Hasselt te peilen. Zij worden namelijk geconfronteerd met de hulp voor studenten met een functiebeperking.

In mijn onderzoek wil ik te weten komen welke problemen studenten en personeelsleden ervaren bij bijvoorbeeld het toekennen van redelijke faciliteiten. Dit eindwerk heeft een adviserend doel. Het is belangrijk dat er geluisterd wordt naar de studenten zelf. *Nothing about us without us.*

In mijn eerste deel tracht ik in twee hoofdstukken mijn stageplaats te situeren. In *hoofdstuk 1* beschrijf ik de Universiteit Hasselt. In *hoofdstuk 2* geef ik een voorstelling van SEIN, de onderzoeksgroep waar ik mijn stage effectief doorloop.

Het volgende deel betreft mijn literatuurstudie waar ik in *hoofdstuk 3* de verschillende visies en definities over (personen met) een handicap beschrijf. Vervolgens bespreek ik in *hoofdstuk 4* het VN-verdrag voor personen met een handicap. Daarna geef ik in *hoofdstuk 5* een situatieschets over het inclusief onderwijs in Vlaanderen om tot slot in *hoofdstuk 6* het diversiteitsbeleid van de Universiteit Hasselt te beschrijven.

In het derde deel geef ik mijn volledig onderzoeksproces weer. In *hoofdstuk 7* leg ik mijn onderzoeksstrategie uit om dan in *hoofdstuk 8* de resultaten van mijn interviews te bespreken. Daarna zal ik op basis van mijn bevindingen uit hoofdstuk 8 een aantal aanbevelingen en conclusies formuleren in *hoofdstuk 9*. Tot slot neem ik mijn eigen professionele handelen onder de loep in *hoofdstuk 10*.

In het vierde deel geef ik mijn eigen kritische blik op het onderzoek. Zowel over de resultaten als over mijn eigen proces binnen deze bachelorproef zal ik op een grondige manier reflecteren.

In het algemeen besluit herhaal ik nog eens het doel van mijn onderzoek en geef ik kort en bondig de belangrijkste conclusies en adviezen.

Vervolgens vermeld ik een bibliografie waarin ik een opsomming geef van alle bronnen die ik voor mijn eindwerk heb geraadpleegd.

Tot slot heb ik voor de duidelijkheid nog enkele bijlagen toegevoegd. Bijlage 1 bevat de brief die door de studentenbegeleiders aan de studenten werd bezorgd. Bijlage 2, 3 en 4 zijn respectievelijk voorbeelden van interviews bij studenten, studiebegeleiders en onderwijzend personeel. Bijlage 5 ten slotte is het evaluatiedocument dat door de respondenten na het interview werd ingevuld.

DEEL I: SITUERING STAGEPLAATS

1. UNIVERSITEIT HASSELT

Vooraleer ik het SEIN zal voorstellen en situeren is het van belang om te weten hoe en waar deze onderzoeksgroep zich bevindt in de structuur van de Universiteit Hasselt. Daarom heb ik ervoor gekozen om eerst een korte toelichting te geven over de universiteit zelf om zo een beter beeld te krijgen van de grote instelling waartoe SEIN behoort.

1.1 Algemeen

De UHasselt is een zelfstandige universiteit met een sterk ondernemingsgezind karakter. Op gebied van onderwijs zijn de opleidingen gericht op wetenschappelijke inhoud en actuele ontwikkelingen. Daarnaast focust de universiteit haar aandacht vooral op grootschalig onderzoek en innovatie. Dankzij haar internationale oriëntatie is de UHasselt er bovendien in geslaagd om een uitgebreid netwerk te realiseren in binnen- en buitenland.

1.2 Structuur¹

De UHasselt is ingedeeld in zes faculteiten met binnen iedere faculteit verschillende opleidingen. Per opleiding wordt er één onderwijsmanagementteam en één examencommissie opgericht. Elke faculteit wordt daarbij ook voorzien van een facultaire dienst. Binnen een facultaire dienst vinden we onder meer de financiële dienst, het faculteitssecretariaat en een verantwoordelijke voor internationalisering.

Iedere faculteit bevat een aantal vakgroepen. Dit zijn groepen, van alle personeelsleden, die binnen eenzelfde discipline onderwijs en onderzoek verrichten. Deze vakgroepen worden vervolgens ingedeeld in onderzoeksgroepen of -instituten. Onder een onderzoeksgroep wordt verstaan: een basisunit die instaat voor de organisatie van het onderzoek. Het SEIN is een voorbeeld van een onderzoeksgroep maar dit wordt in het volgende hoofdstuk besproken.

Hieruit kunnen we alvast concluderen dat onderwijs en onderzoek heel sterk verbonden zijn binnen de UHasselt.

---

¹ Structuur. Internet. zj. (www.uhasselt.be/Structuur-UHasselt)

1.3 Geschiedenis¹

De universiteit opende zijn deuren in 1973 als het Limburgs Universitair Centrum (LUC). Aan het LUC studeerde in die tijd zo'n 300 studenten binnen zes verschillende studierichtingen. In 2005 veranderde het LUC van naam en ging vanaf toen verder als de Universiteit Hasselt.

Tijdens het academiejaar 2013-2014 vierde de UHasselt haar 40-jarig bestaan en opende het een nieuwe campus. In de voormalige Hasseltse gevangenis bevindt zich nu de faculteit Rechten. Voordien was er enkel de campus in Diepenbeek.

In die 40 jaar heeft de universiteit een enorme groei gekend. De UHasselt biedt nu plaats aan meer dan 3000 studenten en is ondertussen ingedeeld in zes verschillende faculteiten, nl. Geneeskunde en Levenswetenschappen, Rechten, Bedrijfseconomische Wetenschappen, Wetenschappen, Architectuur en Kunst en als laatste de faculteit Industriële ingenieurswetenschappen. De laatste twee faculteiten maken pas vanaf het huidige academiejaar, 2013-2014, deel uit van de universiteit.

1.4 Onderzoek²

Uit de voorbije alinea's is al gebleken dat onderzoek heel sterk is vertegenwoordigd binnen de universiteit. Onderwijs en onderzoek zijn immers sterk met elkaar verweven. In de verschillende opleidingen krijgen studenten dan ook veel onderzoeksvaardigheden aangeleerd en komen ze al vroeg in contact met echte projecten en onderzoeken.

Meer informatie rond het onderzoeksgedeelte wordt uitgewerkt in het volgende hoofdstuk.

---

¹ Geschiedenis. Internet. zj. (www.uhasselt.be/UH/OverUHasselt/Geschiedenis.html)

² Onderzoeksbeleid. Internet. zj. (www.uhasselt.be/Onderzoeksbeleid-UHasselt)

1.5 Netwerk en internationalisering

Dankzij de vele onderzoeken en internationale samenwerkingsinitiatieven is de Universiteit Hasselt erin geslaagd om een uitgebreid netwerk te creëren. Zowel op gebied van onderwijs als op onderzoeksvlak heeft de Universiteit een uitvoerig bestand aan nationale en internationale partners met onder andere binnenlandse bedrijven, buitenlandse universiteiten, vakorganisaties, etc.

1.5.1 *Transnationale Universiteit Limburg (tUL)* ¹

Sinds 2002 vormen de UHasselt en de Maastricht University samen de tUL of de transnationale Universiteit Limburg. Bij de oprichting ervan werd de coöperatie beschouwd als een uniek samenwerkingsverband tussen twee universiteiten die elk in een ander land zijn gevestigd.

De tUL organiseert onderzoek en onderwijs op twee campussen in twee verschillende landen. Dankzij deze samenwerking zijn al verschillende nieuwe opleidingen en onderzoekslijnen opgestart.

1.5.2 *Associatie Universiteiten en Hogescholen Limburg (AUHL)* ²

Een jaar na de oprichting van de transnationale Universiteit Limburg hebben de Universiteit Hasselt, XIOS Hogeschool Limburg en de Provinciale Hogeschool Limburg de handen in elkaar geslagen. Sedert 2003 vormen deze drie instellingen de Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg (AUHL). Sinds het academiejaar 2013-2014 zijn de XIOS Hogeschool Limburg en de Provinciale Hogeschool Limburg gefusioneerd en gaan ze verder als de PXL Hogeschool. Dit heeft echter geen invloed gehad op de associatie.

De AUHL werd opgericht met de doelstelling om het hoger onderwijs in Limburg verder te ontwikkelen, de regionale dienstverlening te versterken en een economische meerwaarde te betekenen door de valorisatie van wetenschappelijk onderzoek.

---

¹ transnationale Universiteit Limburg. Internet. zj. (www.tul.edu/tUL_algemeen/default.asp)

² Wie zijn wij? AUHL. Internet. zj. (www.auhl.be/WieZijnWij/default.asp)

Besluit hoofdstuk 1

Uit het eerste hoofdstuk kunnen we meteen vaststellen dat de UHasselt niet alleen maar een onderwijsinstelling is. Buiten het onderwijsgebeuren hecht de universiteit ook enorm veel belang aan onderzoek, innovatie en internationalisering. Door deze visie hebben ze een uitgebreid netwerk uitgebouwd van binnen- en buitenlandse partners en bieden ze een grote meerwaarde voor de studenten, de maatschappij en de wetenschap.

2. SEIN

Nu ik een beeld heb geschetst van de werking en structuur van de Universiteit Hasselt, kan ik overgaan tot de 'onderzoeksafdeling' waar ik mijn stage effectief ga doorlopen, SEIN. Daar dit eindwerk kadert binnen de onderzoeksthema's en projecten van deze onderzoeksgroep is het niet onbelangrijk om even stil te staan bij hun missie, structuur en doelen.

2.1 Algemeen ¹

SEIN is een onderzoeksgroep van de UHasselt die midden in de jaren '90 werd opgericht als onderzoeksinstituut voor de gedragswetenschappen. In die tijd stond SEIN nog voor Sociaal – Economisch instituut. Tegenwoordig is die afkorting niet meer van toepassing en is SEIN een begrip op zichzelf geworden met als ondertitel: Identity, Diversity & Inequality Research.

In de eerste levensjaren van SEIN deed men onderzoek op vier verschillende domeinen, nl. 'Gelijke Kansen en Diversiteit', 'Responsief Bestuur', 'Menselijk Potentieel' en 'Stress, Health Sciences and Exercise Psychology'. Sinds een vijftal jaar ligt de focus bij SEIN op het gebied van gelijke kansen en diversiteit.

2.1.1 *Missie* ²

SEIN voert zowel fundamenteel als toegepast onderzoek naar diversiteit, ongelijkheid en identiteit. Onder diversiteit verstaan we de socio-demografische kenmerken die bepalend zijn voor de sociale positie en interactie van mensen als individu of als lid van een groep. Hierbij denken we dan vooral aan gender, religie, moedertaal, etc. Ongelijkheid komt naar boven door een verschil in macht en uitsluitingsmechanismen die vaak een correlatie vertonen met identiteit en identiteitsverschillen.

2.1.2 *Doel*

SEIN heeft als doelstelling gelijke kansen creëren en bevorderen via onderzoeksprojecten. Deze onderzoeken gebeuren in opdracht van externe partners, als ondersteuning van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid (zie 'Netwerk') en als ondersteuning van het gelijke kansenbeleid van de Universiteit Hasselt.

---

¹ NIELANDT, B. Mondelinge mededeling. Informeel gesprek, 10 februari 2014

² Missie. Internet. zj. (www.uhasselt.be/UH/Over-SEIN-Missie.html)

2.1.3 Doelgroep

Een specifiek doelpubliek heeft het SEIN niet, want er zijn namelijk heel veel mensen die baat hebben bij de onderzoeken van deze onderzoeksgroep. Ieder onderzoeksproject heeft daarom ook een ander publiek voor ogen. Dit kan gaan van personen met een handicap tot vrouwen in managementfuncties en van personen met een allochtone origine tot beleidsmakers.

2.2 Structuur¹

SEIN of de onderzoeksgroep 'Diversiteit' situeert zich binnen de vakgroep 'Gedragwetenschappen, Communicatie en Linguïstiek' van de faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen (BEW).

Naast het SEIN heeft de vakgroep 'Gedragwetenschappen, Communicatie en Linguïstiek' nog twee andere onderzoeksgroepen, nl. het Centrum voor Toegepaste Linguïstiek en de onderzoeksgroep Gedragwetenschappen – Leerprocessen.

2.3 Onderzoeksthema's²

2.3.1 *Arbeid en organisaties*

Als we spreken over 'Arbeid en organisaties' dan hebben we het over een thematische cluster waarbij men onderzoek voert naar diversiteit en gelijke kansen op vlak van het mesoniveau of de organisaties. Voorbeelden hiervan zijn de onderzoeksprojecten naar diversiteitsmanagement in KMO's en werknemers met een arbeidshandicap.

---

¹ Organogram/Structuur. Internet. zj. ([http://www.uhasselt.be/UH/facbedrijfseconomischewetenschappen/Over-de-faculteit-bedrijfseconomische-wetenschappen/\(11762\)-Organogramstructuur.html](http://www.uhasselt.be/UH/facbedrijfseconomischewetenschappen/Over-de-faculteit-bedrijfseconomische-wetenschappen/(11762)-Organogramstructuur.html))

² Onderzoeksthema's. Internet. zj. (<http://www.uhasselt.be/UH/Over-SEIN/Onderzoeksthemas.html>)

2.3.2 *Onderwijs en arbeidsmarkt*

SEIN verricht tevens onderzoek naar diversiteit en gelijke kansen binnen het onderwijs. Dit gebeurt binnen het onderzoeksthema 'Onderwijs en arbeidsmarkt'. Hierbij denken we dan vooral aan de doctoraatsstudie rond het diversiteitsbeleid in scholen en het lopende project over gender en stereotype studiekeuzes.

2.3.3 *Economie en samenleving*

Rond dit laatste onderzoeksthema's gaat men opnieuw onderzoeksprojecten opstarten om te bestuderen of men binnen de samenleving en arbeidsmarkt de gelijke kansen voldoende waarborgt en hoe men op dit niveau omgaat met diversiteit.

2.4 Overig aanbod¹

De vele onderzoeksprojecten en doctoraatsstudies hebben natuurlijk ook geleid tot nieuwe wetenschappelijke en/of maatschappelijke inzichten. Deze inzichten dienen te worden overgedragen aan de studenten binnen de faculteit en daarvoor worden medewerkers van het SEIN ook ingezet binnen het onderwijs.

Om de nieuwe inzichten aan de man te brengen heeft SEIN de eigen postacademische opleiding "Management in de Sociale Economie" georganiseerd. Deze opleiding richt zich niet zo zeer tot studenten maar eerder tot medewerkers die een impact kunnen uitoefenen op hun organisatie binnen de sociale economie.

Tot slot worden enkele medewerkers van het SEIN ook ingezet in de bestaande opleidingen van de faculteit BEW. Zo worden theorieën over diversiteit aangereikt in de studierichtingen Toegepaste Economische Wetenschappen en Handelsingenieur.

---

¹ Onderwijs en vormingsaanbod. Internet. zj. (<http://www.uhasselt.be/UH/SEIN/Onderwijs-en-vormingsaanbod.html>)

2.5 Netwerk¹

Door de jaren heen heeft SEIN zich ook genesteld in de bredere samenleving. Deze open oriëntatie heeft met zich meegebracht dat het SEIN in enkele consortiums terecht is gekomen en samenwerkt met verschillende organisaties uit binnen- en buitenland om expertise uit te wisselen. Wat volgt is een korte bespreking van enkele samenwerkingsinitiatieven van SEIN.

2.5.1 *Steunpunt Gelijkekansenbeleid (SGKB)*²

Het SGKB is opgericht in 2001 via het Programma Steunpunten voor Beleidsrelevant onderzoek. Dit werd door de Vlaamse overheid ingevoerd om het beleid wetenschappelijk te ondersteunen en om snel te kunnen inspelen op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en tendensen.

De vijf grote Vlaamse universiteiten vormen samen het consortium voor het Steunpunt Gelijkekansenbeleid. Deze universiteiten zijn de UHasselt, UAntwerpen, UGent, KUL en de VUB. Zij voeren onderzoek naar anti-discriminatierecht, handicap, gender, LGBT en transversaal onderzoek. SEIN wordt in het SGKB ingezet binnen de onderzoekslijnen handicap en gender.

2.5.2 *Steunpunt voor Inburgering en Integratie*³

Dit Steunpunt is net zoals het SGKB opgericht via het Vlaamse overheidsprogramma Steunpunten voor Beleidsrelevant onderzoek. Dit consortium bestaat echter uit slechts vier universiteiten, nl. UAntwerpen, UGent, KUL en de UHasselt. Dit steunpunt verricht, in vergelijking met het SGKB, meer onderzoek naar migratiegerelateerde thema's.

---

¹ Netwerken en Consortia. Internet. zj. (<http://www.uhasselt.be/UH/SEIN/Netwerken-ampamp-Consortia.html>)

² Steunpunt Gelijkekansenbeleid. Internet. zj. (www.steunpuntgelijkekansen.be)

³ Inburgering en Integratie. Internet. zj. (www.steunpuntieni.be)

2.5.3 Sofia^{1 2}

Binnen het netwerk van SEIN is er het mentor-, netwerk- en vormingsprogramma voor vrouwen en management in de profitsector, Sofia. Via dit programma tracht men professionele netwerken van en voor vrouwelijke leidinggevenden te realiseren en de doelgroep hun managementkennis te vergroten via opleidingen op maat. Sofia is erkend en gesubsidieerd als een peterschapsproject van de Vlaamse minister van Economie.

2.5.4 EqualDivNet³

Op hun website wordt het EqualDivNet op de volgende manier omschreven: *“EqualDiv@Work is a regional, transnational academic network of researchers investigating topics related to diversity in organizations and work settings”*.

Dit netwerk verspreid zich over de Benelux en voert onderzoek naar diversiteit in organisaties en op de werkvloer. Het EqualDivNet bestaat uit zo'n vijftwintig onderzoekers uit vijf verschillende universiteiten en onderzoekscentra.

Besluit hoofdstuk 2

Uit dit hoofdstuk kunnen we concluderen dat SEIN een onderzoeksgroep is binnen de faculteit BEW wiens onderzoeksfocus ligt op diversiteit en ongelijkheid. De medewerkers van SEIN verrichten onderzoek op het gebied van arbeid, onderwijs en samenleving. De inzichten die bekomen worden uit hun projecten worden via een beperkt onderwijsaanbod doorgegeven aan de studenten van de UHasselt. Ten slotte kunnen we zeggen dat het SEIN, net zoals de universiteit zelf, de trend van de internationale samenwerking voort zet via een breed uitgebouwd netwerk.

---

¹ Sofia: netwerk-, mentor- en vormingsprogramma. Hasselt, 2013. (infobrochure)

² Sofia. Internet. zj. (www.uhasselt.be/sofia)

³ EqualDiv@Work. Internet. zj. (equaldivatwork.org)

DEEL II: LITERATUURSTUDIE

3. TERMINOLOGIE EN BEELDVORMING

In hoofdstuk 3 bespreek ik de oorsprong en de verschillende definities over personen met een handicap. Achter iedere omschrijving schuilt een bepaalde filosofie of visie. In de volgende pagina's tracht ik een antwoord te formuleren op volgende vragen. Welke visie wordt in de huidige samenleving nagestreefd? Welke evolutie heeft hierbij plaatsgevonden? Welke definitie geeft het VN-verdrag aan personen met een handicap?

3.1 De evolutie van de term 'handicap'

Volgens de literatuur¹ is de term handicap ontstaan in de tweede helft van de 17^e eeuw in Groot-Brittannië. Het woord verwijst naar een kansspel waarbij de spelers met hun hand een voorwerp of lot blindelings uit een muts trokken. De Engelse vertaling van 'hand in muts' is 'hand in cap'. De term 'handicap' is dus een vervorming van de Engelse uitdrukking 'hand in cap'. Het woord handicap werd ook gebruikt in de paardensport, waar snellere paarden extra gewicht kregen om gelijke kansen te bieden voor de zwakkere paarden.

In het verleden, en zelfs tot vlak voor de tweede Wereldoorlog, werden personen met een handicap beschouwd als 'onvolwaardige wezens die, vooral in economische crisis, de maatschappij hinderen'.² Na de Industriële Revolutie namen de medici de verzorgende rol van personen met een handicap over en plaatste deze in een instelling aan de rand van de maatschappij. Geesteszieken werden uit de samenleving gehaald, zodat ze geen last meer zouden zijn voor de 'normale' maatschappij.

---

¹ DESNERCK, G., *Mensen met een handicap. Modellen tussen theorie en praktijk*. Gent, Academia Press, pg. 11

² VAPH, Handicaps door de eeuwen heen. *Internet*. 2005.
(<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/512204-Handicaps+door+de+eeuwen+heen.html>)

3.2 Definities van en visies over handicap en beperking

Er bestaan verschillende definities over handicap. Bij het opstellen van het VN-verdrag werd gekozen voor deze begripsomschrijving. *“Personen met een handicap zijn personen met langdurige fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.”*¹

Het VN-verdrag hanteert hier een heel brede definitie waarbij het risico wordt gelopen dat personen die eigenlijk tot de categorie personen met een handicap behoren niet worden beschouwd als persoon met een handicap en vice versa.²

Sinds de Industriële Revolutie werd er beroep gedaan op medische professionals. Zij bekeken personen met een handicap vanuit de fysieke of mentale stoornis, het medische model. Hierin is echter een duidelijke evolutie vast te stellen naar het einde van de 20ste eeuw. De omschrijving die het VN-verdrag geeft aan personen met een handicap behoort duidelijk tot een nieuwe, zogenaamde sociale visie. Bij het sociale model vertrekt de definitie vanuit de samenleving. Er wordt gekeken naar de drempels die ervoor zorgen dat personen met een handicap niet als volwaardige burgers kunnen functioneren in de maatschappij.

Vandaag staat niettemin in verschillende definities het medisch denken nog centraal. Hierbij denk ik aan de integratietegemoetkomingen. Personen met een handicap kunnen deze tussenkomst pas krijgen “als hun zelfredzaamheid is verminderd”. Dit medisch denken zie ik tevens terugkomen binnen het bijzonder onderwijs. Kinderen worden daarbij ingedeeld op basis van de aard van hun stoornis of achterstand.

---

¹ Artikel 1 VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006

² KAYESS & FRENCH, R. & P. *Out of Darkness into Light? Introducing the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. Human Rights Law Review, 24 januari 2008, pg 1-34

Anderzijds is de omschrijving die het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap geeft aan een handicap een goed voorbeeld dat aansluit bij het sociale model: *“Elk langdurig en belangrijk participatieprobleem van een persoon dat te wijten is aan het samenspel tussen functiestoornissen van mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke aard, beperkingen bij het uitvoeren van activiteiten, en persoonlijke en externe factoren”*.¹

Ook de definitie die vzw GRIP geeft aan een handicap sluit aan bij het sociale denkkader. Om dit aan te tonen geven ze in hun schaduwrapport over het VN-verdrag het onderscheid tussen een beperking en een handicap.

GRIP zegt dat mensen een beperking hebben, wanneer ze op hygiënisch, lichamelijk of verstandelijk gebied iets niet of minder kunnen. Men heeft volgens deze benadering pas een handicap als personen met een beperking activiteiten niet kunnen doen omdat de samenleving geen rekening houdt met hun beperking en/of capaciteiten.²

Als laatste vermeld ik de definitie die de Universiteit Hasselt gebruikt. Doch rijst hier de vraag of deze omschrijving tot het sociale model kan worden gecategoriseerd. In de visietekst over studenten in bijzondere omstandigheden staat: *“Studenten met een functiebeperking zijn studenten bij wie er een blijvende of langdurige uitval is op één of meer lichaamsfuncties opgesomd in de International Classification of Functioning, Disability and Health”*.

De definities zoals hier boven beschreven tonen aan dat er een evolutie heeft plaatsgevonden van het medische model naar het sociale denken, waar niet langer de stoornis maar het functioneren in de samenleving centraal staat. Vooral de inclusiegedachte kent een grote opmars.

---

¹ Wie kan een beroep doen op het VAPH? *Internet*. 2007.

(<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/20887-Wie+kan+een+beroep+doen+op+het+VAPH.html>)

² GRIP. *Mensenrechten en handicap. Schaduwrapport Vlaanderen 2011*. Vzw GRIP, 2012, pg. 68

3.3 Inclusie van personen met een handicap

Inclusie voor personen met een handicap wilt zeggen dat de samenleving hen beschouwd als volwaardige burgers met gelijke rechten en plichten. De huidige samenleving staat positief tegenover de inclusie van personen met een handicap. Het inclusief onderwijs is hier een mooi voorbeeld van. Personen met een handicap krijgen de kans om in een reguliere onderwijsinstelling te studeren.

Desalniettemin stelt socioloog Jan Verbelen in zijn onderzoek 'Integratie in sociale netwerken en publieke opinie over inclusie'¹ vast dat er toch grenzen worden opgelegd door de Vlaamse bevolking. Hierbij denkt hij vooral aan het recht op vrije gezinsvorming. De Vlamingen maken hier een onderscheid tussen personen met een lichamelijke en een mentale handicap. Een persoon met het syndroom van Down zal, in vergelijking met een man of vrouw die in een rolstoel zit, veel meer weerstand krijgen als hij of zij een gezin wilt stichten. Het maatschappelijke draagvlak is hier dus verdeeld.

Andere voorbeelden zijn terug te vinden in het domein van sport en recreatie, bijvoorbeeld bij sportclubs en -evenementen. Denk maar aan de Olympische Spelen. Er wordt een toernooi georganiseerd voor de 'normale' atleten, voor sporters met een lichamelijke beperking (Paralympics) en voor atleten met een verstandelijke handicap (Special Olympics). Uit het onderzoek van Jan Verbelen blijkt ook dat Vlamingen nogal geneigd zijn om te kiezen voor gesegregeerde sportclubs. Een voetbalveld of atletiekpiste zal dus niet snel als inclusieterrein worden bekeken.

We kunnen hier dus concluderen dat de samenleving zich ervan bewust is geworden om de verantwoordelijkheid op te nemen om mensen met een handicap gelijke kansen te geven. Ondanks de inclusiegedachte, zijn er toch nog domeinen waar mensen met een beperking grote drempels ervaren. Personen met een handicap worden zeker en vast getolereerd door onze maatschappij, alleszins tot op bepaalde hoogte.

---

¹ VERBELEN, J. *Integratie in sociale netwerken en publieke opinie over inclusie*. 2005. (onderzoeksrapport)

Besluit hoofdstuk 3

Er heeft een evolutie van het medische naar het sociale denken plaatsgevonden. Dit leid ik niet alleen af uit de definities, maar ook uit het beeld over personen met een handicap binnen de maatschappij van vroeger en nu. De huidige samenleving streeft het sociale model na en zet in op inclusie voor personen met een handicap. Deze evolutie wordt extra kracht bijgezet door artikel 1 van het VN-verdrag inzake de rechten voor personen met een handicap. De nadruk ligt bij de begripsomschrijving op de 'wisselwerking met diverse drempels' en 'op voet van gelijkheid participeren in de samenleving'. Evenwel worden niet alle facetten van de maatschappij als inclusie terrein beschouwd.

4. HET VN-VERDRAG VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP

We schrijven 13 december 2006. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties keurt het VN-verdrag voor personen met een handicap goed. Het gaat de geschiedenisboeken in als het snelst overeengekomen verdrag ooit. Tijdens de openingsceremonie op 30 maart 2007 ondertekende onder meer de volledige Europese Unie en nog 81 andere staten het VN-verdrag.¹ Het VN-verdrag trad in België in werking op 1 augustus 2009. Het werd al snel duidelijk dat dit verdrag met groot enthousiasme werd onthaald door personen met een handicap en hun belangenorganisaties. In het komende hoofdstuk zal ik een beschrijving geven van het VN-verdrag en laat ik de meest relevante artikels aan bod komen.

4.1 Doel en belang van het verdrag

Voor ik de significantie en doelstelling van het verdrag bespreek, zou ik een quote willen citeren, die gebruikt werd op 13 december 2006: *“Some there are who live in darkness, while the others live in light. We see those who live in daylight, those in the darkness are out of sight.”*² Hiermee wilt de VN aantonen dat het verdrag een middel is om personen met een handicap niet langer aan de kant te schuiven, ze te laten participeren in de samenleving en ze te betrekken in de beleidsvorming rond handicap.

Het doel van het VN-verdrag bestaat eruit om de fundamentele rechten en vrijheden voor personen met een handicap te promoten, beschermen en waarborgen. Uit de inleiding van dit hoofdstuk kan ik afleiden dat er een positivisme hing rond het VN-verdrag voor personen met een handicap. Dit komt omdat de ‘grootste minderheid’ van de wereld eindelijk werd gehoord.³ Voor het verdrag bestond, beslisten de beleidsmakers over de noden en hulp voor personen met een handicap. Vandaar dat personen met een handicap via focusgroepen inspraak kregen in het opstellen van deze overeenkomst.

---

¹ KAYESS & FRENCH, R. & P. *Out of Darkness into Light? Introducing the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. Human Rights Law Review, 24 januari 2008, pg 1-34

² Yannis Vardakastanis op de openingsceremonie van het VN-verdrag in 2006.

³ Ongeveer 10% van de wereldbevolking, oftewel 650 miljoen mensen, moeten leven met een handicap.

Het VN-verdrag werd vervolgens gezien als een middel om het beeld over personen met een handicap te veranderen. Voor 2006 werden personen met een beperking nog veeleer beschouwd als objecten van liefdadigheid en sociale bescherming. Dit medische denken zou via het verdrag worden omgezet naar een sociaal gedachtegoed waar personen met een handicap worden beschouwd als rechtssubjecten en actieve leden van de samenleving.

4.2 Inhoud en relevante artikels

4.2.1 *Preambule*

De tekst van het VN-verdrag bevat geen nieuwe rechten voor personen met een handicap. Het verdrag is opgesteld om de mensenrechten en fundamentele vrijheden voor personen met een handicap te specificeren.

Het VN-verdrag bestaat uit een preambule en vijftig artikels. In die preambule staat dat personen met een handicap als volwaardige burgers kunnen participeren aan de samenleving zonder enige vorm van discriminatie te ervaren. Verder stipuleert de inleidende tekst dat personen met een handicap vrij zijn om eigen keuzes te maken en dat de maatschappij dient rekening te houden met de diversiteit van personen met een handicap.

Met betrekking tot het begrip handicap stelt de preambule: *“het begrip handicap is aan verandering onderhevig en vloeit voort uit de wisselwerking tussen personen met functiebeperking en sociale en fysieke drempels die hen beletten ten volle, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving”*.¹

---

¹ Artikel 1 van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006.

4.2.2 Artikels

In de eerste vier artikels worden de algemene principes, beginselen en verplichtingen van het verdrag besproken.¹ Er staat onder andere beschreven wie onder de categorie “persoon met een handicap” valt en wat het doel is van het VN-verdrag.

Het volgende relevante artikel is artikel 9. Dit artikel pleit voor de toegankelijkheid van gebouwen, vervoer, communicatie en informatie, zodat personen met een handicap op een zelfstandige en volledige wijze kunnen participeren in de samenleving.²

Voorts staat in artikel 19 beschreven dat personen met een handicap op een zelfstandige wijze moeten kunnen wonen en deel uitmaken van de maatschappij. Personen met beperkingen moeten zelf kunnen kiezen waar ze verblijven en hebben het recht op persoonlijke assistentie ter ondersteuning.³

Artikel 24 van het VN-verdrag, dat volledig over onderwijs handelt, komt in het volgende hoofdstuk aan bod. Het basisidee van dit artikel is dat Staten gelijke onderwijskansen moeten bieden aan personen met een handicap.

Ten slotte bespreek ik artikel 33 ‘Nationale uitvoering en toezicht’. Het VN-verdrag bundelt alle rechten voor personen met een handicap, maar deze rechten moeten door de overheid ook worden omgezet in de praktijk. Naast de uitvoering van het verdrag moet er een controle zijn op de werking van de overheid.⁴

Paragraaf 2 vermeldt dat er een *onafhankelijk kader* moet zijn dat toezicht houdt over de overheid en of de implementatie van het verdrag wordt waargemaakt. In België staat het Interfederaal Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding in voor toezicht op de uitvoering van het VN-verdrag.

---

¹ Artikel 1-4 VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006.

² Artikel 9 VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006.

³ Artikel 19 VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006.

⁴ Artikel 33 VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006.

Dit centrum schrijft parallelle rapporten waarin wordt weergegeven of het huidige beleid en de lopende praktijken stroken met het VN-verdrag. Daarnaast geeft het centrum juridisch advies en moeten ze sensibiliseren rond de inhoud van het VN-verdrag en de toepassing ervan bevorderen.¹

De derde paragraaf van artikel 33 verplicht de overheid ertoe om middenveldorganisaties en ervaringsdeskundigen te betrekken bij de beleidsvorming rond personen met een handicap en hun expertise te gebruiken bij het opstellen van de parallelle rapporten. Dit zal ook sterk terugkomen in mijn onderzoek, waar ik ga luisteren naar de beleving van studenten met een functiebeperking, zodat ik op basis van hun ervaringen conclusies kan schrijven.

Besluit hoofdstuk 4

In het vierde hoofdstuk van deze bachelorproef heb ik getracht een beknopte situering te geven van het VN-verdrag en het kader waarin dit werd opgesteld. Het citaat in het begin van het hoofdstuk zegt wat het doel van dit VN-verdrag is, nl. personen met een handicap tot hun rechten laten komen en ze meer te betrekken in de beleidsvorming in het kader van de toepassing van het VN-verdrag.

Daarenboven probeert het verdrag het beeld over personen met een handicap te veranderen. Het medische model zit immers nog te zeer verankerd in de denkpatronen van de huidige maatschappij. In de verdragstekst worden daarom de belangrijkste rechten voor mensen met een beperking gebundeld en probeert men het sociale denken hierin te verwerken. Begrippen die dan ook vaak terugkeren zijn participatie, zelfstandigheid en gelijkheid.

---

¹ DE WITTE, J. Mondelinge mededeling. Toelichting over Interfederaal Gelijkekansencentrum. Brussel, 28 februari 2014.

5. INCLUSIEF ONDERWIJS IN VLAANDEREN

Bij het opstellen van het VN-verdrag werden focusgroepen georganiseerd voor jonge mensen met een handicap. De leeftijd op deze conventies varieerde tussen 16 en 25. Uit die focusgroepen bleek dat 75% van alle bevraagde jongeren met een handicap behoefte had aan recht op inclusief onderwijs.¹

5.1 Artikel 24 'Onderwijs'

Het artikel zegt dat alle personen met een handicap recht hebben op inclusief onderwijs en redelijke aanpassingen die hun functioneren binnen de school vergemakkelijken.² Inclusief onderwijs wilt zeggen dat personen met een handicap aan een reguliere onderwijsinstelling moeten kunnen studeren.

Personen met een handicap mogen niet worden gediscrimineerd of uitgesloten van het onderwijs op grond van hun handicap. Het onderwijs dient om personen met een beperking hun menselijk potentieel en persoonlijkheid optimaal te ontwikkelen zodat mensen met een beperking in staat zijn om te kunnen participeren in de maatschappij.

Iedereen heeft recht op gratis inclusief onderwijs. Personen met een handicap moeten ook de mogelijkheid hebben om zich in te schrijven op een hogeschool of universiteit naar keuze.³

Personen met een handicap hebben dus recht op inclusief onderwijs en redelijke aanpassingen die hun functioneren binnen de school of onderwijsinstelling ten goede komt. Maar wat verstaan we onder inclusief onderwijs? En op welke hulp of ondersteuning kan een student met functiebeperking aanspraak maken?

---

¹ RIESER, R. *Implementing Inclusive Education. A Commonwealth Guide to Implementing Article 24 of the UN Convention on the Rights of People with Disabilities*. Commonwealth Secretariaat, 2012, pg. 7

² Artikel 24 VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006.

³ GRIP. *Mensenrechten en handicap. Schaduwrapport Vlaanderen 2011*. Vzw GRIP, 2012, pg. 68

5.2 Inclusief hoger onderwijs

Inclusief onderwijs moet op ieder niveau worden georganiseerd. Aangezien mijn onderzoek handelt over studenten met een functiebeperking binnen de Universiteit Hasselt interesseert het inclusief hoger onderwijs mij het meest.

Inclusief hoger onderwijs kan als volgt worden omschreven. Studenten met een functiebeperking moeten zich vrij kunnen inschrijven aan een onderwijsinstelling voor hoger onderwijs. Ze hebben het recht om alle lessen te volgen en om elk examen te mogen afleggen in een individueel (aangepast) traject. Ze hebben recht op redelijke aanpassingen en extra speciale leerhulp die het voor hun moet mogelijk maken om op gelijke voet met andere studenten te kunnen participeren in alle facetten van het hoger onderwijs, zonder enige vorm van discriminatie te mogen ervaren.^{1 2}

Inclusief onderwijs moet personen met een handicap de kans geven om zich optimaal te kunnen ontwikkelen en zichzelf competenties aan te leren om zo op een gelijke wijze te kunnen participeren in de maatschappij.

5.2.1 *Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO)*³

Om het inclusief hoger onderwijs te realiseren het Steunpunt voor Inclusief Hoger Onderwijs opgericht. Het SIHO wilt via het wegwerken van drempels die personen met een handicap ervaren een bijdrage leveren aan het creëren van gelijke kansen en een volwaardige participatie van personen met een beperking in de maatschappij.

Het SIHO werkt bottom-up. Dat wilt zeggen dat ze vanuit de ervaring en beleving van studenten, personeel, voorzieningen en instellingen vertrekken. Bij hun onderzoeken treden ze in dialoog met de doelgroep en gaan ze uit van hun noden en suggesties.

Het aanbod van het SIHO is erop gericht om een uitgebouwde dienstverlening te bieden aan universiteiten en hogescholen. Deze dienstverlening bestaat uit vormingen, ondersteuning bij studiedagen en advies over praktijkgerichte vragen.

---

¹ GRIP. *Mensenrechten en handicap. Schaduwrapport Vlaanderen 2011*. Vzw GRIP, 2012, pg. 68

² Inclusief Hoger Onderwijs. *Internet*. zj. (www.siho.be/inclusief-hoger-onderwijs/)

³ Het SIHO. *Internet*. zj. (www.siho.be/siho)

Daarnaast organiseert het SIHO ook zelf studiedagen, workshops 'disability awareness' en coaching met betrekking tot Universal Design for Learning. (zie 5.2.2 Universal Design for Learning)

Naast de algemene dienstverlening voor hoger onderwijsinstellingen tracht het SIHO een netwerk uit te bouwen met personen met een handicap en hun voorzieningen. Het SIHO verricht ook onderzoek waarbij men problemen binnen het inclusief hoger onderwijs gaat verkennen. Er werd letterlijk gestreefd naar maximale toegankelijkheid.

5.2.2 *Universal Design for Learning (UDL)*^{1 2}

Universal Design for Learning is oorspronkelijk ontstaan in de architectuur. Gebouwen werden ontworpen via een 'Universal Design' zodat een zo breed mogelijk publiek er gebruik van kon maken.

Later werd Universal Design vertaald naar de onderwijscontext, Universal Design for Learning. Studenten hebben een grote diversiteit. Iedere student heeft namelijk andere mogelijkheden en noden. Via UDL moet een onderwijsinstelling in staat zijn om een curriculum te ontwikkelen dat rekening houdt met de diversiteit van al haar studenten. Op deze manier worden drempels binnen het leerproces weggewerkt.

Universal Design for Learning kent, onder impuls van het SIHO, de laatste jaren een positieve opmars in Vlaanderen. UDL richt zich op alle lerenden met een speciale focus op studenten met een functiebeperking. Dit mag echter niet verengd worden tot volledige toegankelijkheid voor studenten met een functiebeperking. UDL wilt zeggen, maximale toegankelijkheid, voor iedere student aan een onderwijsinstelling. Een concreet voorbeeld hiervan is het aanpassen van lettertypes in cursusmateriaal en examens zodat zowel reguliere studenten als studenten met dyslexie geen problemen ondervinden bij het lezen van tekst of vragen.

---

¹ NIELANDT, B. *Begrippenkader diversiteitsbeleid*. Hasselt, 2013 (diversiteitswoordenboek)

² UDL. *Internet*. 2012 (www.siho.be/udl/)

5.3 Redelijke aanpassingen of faciliteiten

Daar het inclusief onderwijs pas in zijn kinderschoenen staat vertoont dit systeem nog beperkingen. Om deze beperkingen op te vangen zijn er redelijke faciliteiten in het leven geroepen.

De definitie van redelijke aanpassingen in zijn totaliteit vinden we terug in artikel 2 van het VN-verdrag voor personen met een handicap: *“noodzakelijke en passende wijzigingen, en aanpassingen die geen disproportionele of onevenredige, of onnodige last opleggen, indien zij in een specifiek geval nodig zijn om te waarborgen dat personen met een handicap alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op voet van gelijkheid met anderen kunnen genieten of uitoefenen”*.¹

Dit is wel degelijk de definitie in de volledige handicapcontext. Redelijke aanpassingen vinden we bijvoorbeeld ook terug in werksituaties, maar vooral de redelijke faciliteiten binnen het onderwijsgebeuren werk ik hieronder verder uit.

Onder redelijke aanpassingen binnen het onderwijs verstaan we de hulp die personen met een beperking nodig hebben om zonder discriminatie en op basis van gelijke kansen te kunnen deelnemen aan een inclusief onderwijssysteem. Hieronder vallen financiële en materiële aanpassingen en humane ondersteuning. Deze aanpassingen dienen om de beperkende invloed van een onaangepaste omgeving te neutraliseren.²

Wanneer is een aanpassing redelijk? De redelijkheid van een aanpassing of faciliteit kan beoordeeld worden aan de hand van een aantal criteria, nl. kostprijs, gebruiksfrequentie, impact op organisatie, impact op medestudenten en het ontbreken van waardige alternatieven.³ De redelijkheid van een maatregel wordt op het niveau van universiteiten en hogescholen beoordeeld door een examencommissie. Wanneer deze commissie de faciliteiten afkeurt bestaat de mogelijkheid om een interne beroepsprocedure op te starten.

---

¹ Artikel 2 VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006.

² Redelijke aanpassingen. *Internet*. zj. (www.siho/inclusief-hoger-onderwijs/redelijke-aanpassingen/)

³ CGK. *Met een handicap naar de school van je keuze. Redelijke aanpassingen in het onderwijs*. Brussel, Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding, 2013. (infobrochure)

Redelijke aanpassingen moeten het leven van de individuele student aan de onderwijsinstelling vergemakkelijken. Artikel 15 uit het Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid van 10 juli 2008 zegt daarenboven dat het weigeren van redelijke aanpassingen als een vorm van discriminatie wordt beschouwd.¹

De bekendste redelijke aanpassingen zijn bijvoorbeeld de meertijd bij een examen en de vrijstelling op spelfouten voor studenten met dyslexie.

5.4 Het Aanmoedigingsfonds²

Om inclusief hoger onderwijs mogelijk te maken krijgen alle onderwijsinstellingen voor hoger onderwijs bijkomende financiële middelen om studenten met een functiebeperking te kunnen ondersteunen. De combinatie van kwalitatieve begeleiding, toegankelijk onderwijs en redelijke aanpassingen moeten het voor studenten met een functiebeperking mogelijk maken om een diploma te kunnen behalen in de studierichting die ze zelf hebben gekozen.

Deze financiële middelen worden bekomen uit het zogenaamde aanmoedigingsfonds van de Vlaamse overheid. Dit is een financieel fonds waarop hogescholen en universiteiten een beroep kunnen doen om gelijke kansen te creëren en speciale aandacht te kunnen bieden aan de diversiteit binnen de onderwijsinstellingen. Zonder de tegemoetkomingen zullen instellingen minder geneigd zijn om extra uitgaven te spenderen om aan de noden en wensen van personen met een handicap te voorzien.

---

¹ Artikel 15 Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid, 10 juli 2008

² VLAAMSE VERENIGING VAN STUDENTEN. *Infofiche Aanmoedigingsfonds*. 2013. (infobrochure)

5.5 Problemen en uitdagingen^{1 2}

Zoals in de theorie beschreven is het een hele uitdaging om volledig inclusief onderwijs te realiseren. Hieronder volgt een overzicht van de huidige problematieken en uitdagingen voor de Vlaamse overheid op vlak van inclusief hoger onderwijs.

- Er is geen bewustzijn en/of toepassing van nieuwe technologieën die voor meer toegankelijkheid en gelijkheid zorgen.
- Er is een tekort aan bewust en kwaliteitsvol personeel ter ondersteuning van studenten met een handicap.
- Vooral dove leerlingen en studenten krijgen nog te weinig ondersteuning, mede dankzij het tekort aan deskundig personeel. Dit zien we ook terug komen in het hoger onderwijs.
- Het grootste struikelblok is het toekennen van een diploma. Onderwijsinstellingen aarzelen op dit moment nog te veel om een diploma toe te kennen aan een student die omwille van zijn functiebeperking niet alle opleidingstrajecten heeft doorlopen of later bepaalde aspecten van zijn/haar job niet kan uitoefenen.

Besluit hoofdstuk 5

Artikel 24 van het VN-verdrag voor personen met een handicap zegt dat iedere persoon met een handicap recht heeft op inclusief onderwijs. Hiermee bedoelt men dat personen met een handicap in een reguliere onderwijsinstelling les moeten kunnen volgen. Dit inclusief onderwijs moet doorsijpelen in alle onderwijsniveaus dus ook in het hoger onderwijs. Om het inclusief hoger onderwijs mogelijk te maken is er een steunpunt opgericht, de SIHO. Dit neemt echter niet weg dat studenten met een functiebeperking, ondanks het VN-verdrag, nog steeds problemen ervaren en dat er redelijke aanpassingen nodig zijn om de toegang van studenten met een functiebeperking tot reguliere onderwijsinstellingen te faciliteren.

---

¹ RIESER, R. *Implementing Inclusive Education. A Commonwealth Guide to Implementing Article 24 of the UN Convention on the Rights of People with Disabilities*. Commonwealth Secretariaat, 2012, pg. 7

² GRIP. *Mensenrechten en handicap. Schaduwrapport Vlaanderen 2011*. Vzw GRIP, 2012, pg. 61-70

6. STUDENTEN MET EEN FUNCTIEBEPERKING BINNEN DE UHASSELT

In dit laatste hoofdstuk van mijn literatuurstudie zal ik een basis schetsen voor mijn onderzoek. Ik wil bestuderen hoe het diversiteitsbeleid van de UHasselt kijkt naar studenten met een functiebeperving en welke hulp er al georganiseerd wordt om personen met een handicap de mogelijkheid te geven om volwaardig te kunnen participeren binnen de UHasselt.

6.1 Visie

In hoofdstuk 3 heb ik al vermeld hoe de UHasselt het begrip 'studenten met een functiebeperving' definieert maar het lijkt mij vanzelfsprekend dat ik deze omschrijving opnieuw aan bod laat komen in dit hoofdstuk. In de visietekst voor studenten in bijzondere omstandigheden worden studenten met een functiebeperving als volgt omschreven: *“Studenten met een functiebeperving zijn studenten bij wie er een blijvende of langdurige uitval is op één of meer lichaamsfuncties opgesomd in de International Classification of Functioning, Disability and Health”*.¹

De UHasselt probeert via haar diversiteitsbeleid te streven naar een inclusief onderwijsbeleid. Een brede waaier aan examenvormen, inspraak van studenten met een functiebeperving en de implementatie van nieuwe technologieën op werkvormen en leeromgevingen trachten dit in de hand te werken.

Studenten die extra ondersteuning nodig hebben kunnen terecht bij studiebegeleiders, de maatschappelijk assistent en de onderwijsteams. Bij de begeleiding van studenten wordt er uitgegaan van hun noden en wensen om zo rekening te kunnen houden met de diversiteit van de studenten.

---

¹ UHasselt, *Studenten in bijzondere omstandigheden*. Hasselt, 2013-2014 (visietekst)

6.1.1 *Categorieën van studenten met een functiebeperking*¹

Hieronder volgt een overzicht van de categorieën, volgens de VLOR², waar een student met functiebeperking in kan worden onderverdeeld binnen de UHasselt:

- Motorische functiebeperking
- Visuele functiebeperking
- Auditieve functiebeperking
- Chronische ziekte
  - Epilepsie
  - Multiple Sclerose
  - Cardio-vasculaire aandoeningen
  - ...
- Leerstoornis
  - Dyslexie
  - Dyscalculie
  - Dysorthografie
- Psychiatrische functiebeperking
  - Motorische stoornis (bv. DCD)
  - Communicatiestoornis (bv. stotteren)
  - Ticstoornis (bv. Gilles de la Tourette)
  - Stoornis binnen het autismespectrum (bv. Asperger)
  - Aandachtstekort- en gedragsstoornis (bv. ADHD)
- Meervoudige functiebeperking
- Overige
  - Functie-uitval van pijnfuncties
  - Functie-uitval van stem- en spraakfuncties
  - Functie-uitval van huid en aanverwante structuren

---

¹ Leerstoornis-functiebeperking. Internet. zj. (www.uhasselt.be/UH/Extrafaciliteiten/Leerstoornis-Functiebeperking.html)

² VLOR. Advies over de registratie van studenten met een functiebeperking in functie van overheidsfinanciering. Brussel, 2006, pg 4-5 (advies)

6.2 Procedure voor het verkrijgen van redelijke faciliteiten¹

Studenten in bijzondere omstandigheden hebben recht op redelijke faciliteiten. Deze aanpassingen dienen de beperkende invloed, die studenten ervaren door een onaangepaste omgeving, zo veel mogelijk te neutraliseren. De redelijkheid van de aanpassingen wordt door de examencommissie beoordeeld. Na weigering van de faciliteiten bestaat de mogelijkheid om een intern beroep aan te tekenen.

Om deze redelijke aanpassingen te kunnen verkrijgen moeten studenten in bijzondere omstandigheden een procedure doorlopen. Als eerste dient de student zich kenbaar te maken door het aanvraagformulier voor faciliteiten in te vullen en, samen met de nodige doktersattesten met informatie over de fysische of mentale beperking, te bezorgen bij de dienst 'Studentenvoorzieningen' of bij een studiebegeleider.

De studiebegeleider controleert de bijgevoegde attesten en vervolledigt het dossier. Daarna worden de studenten uitgenodigd voor een intakegesprek. In het gesprek wordt nagegaan welke moeilijkheden de student ervaart en voor welke minimumfaciliteiten en eventueel bijkomende aanpassingen de student in aanmerking komt. Het dossier met de voorgestelde faciliteiten wordt doorgegeven aan de examencommissie en deze beslist over de toekenning van de redelijke aanpassingen.

Als de faciliteiten zijn goedgekeurd voegt de studiebegeleider deze toe aan het elektronisch studentendossier van de student. De opvolging van de faciliteiten in de praktijk gebeurt door de trajectbegeleider. Studenten met een tijdelijke functiebeperking moeten zich ieder academiejaar opnieuw aanmelden om hun statuut en faciliteiten opnieuw te activeren.

Zoals in hier bovenstaand vermeld zijn er een aantal minimumfaciliteiten toegekend aan studenten met een functiebeperking. Deze minimumfaciliteiten verschillen naargelang de beperking. Een student met dyslexie kan andere minimumaanpassingen krijgen dan een student met ADHD. Op dit moment wordt door de Universiteit Hasselt nagedacht om standaardpakketten samen te stellen waar iedere student met een functiebeperking recht op heeft.

---

¹ Aanvraagprocedure voor extra faciliteiten. Internet. zj.
([http://www.uhasselt.be/UH/Extrafaciliteiten/Leerstoornis---Functiebeperking/Aanvraagprocedure-voor-extra-faciliteiten-\(leerstoornisfunctiebeperking\).html](http://www.uhasselt.be/UH/Extrafaciliteiten/Leerstoornis---Functiebeperking/Aanvraagprocedure-voor-extra-faciliteiten-(leerstoornisfunctiebeperking).html))

Concreet wil dit bijvoorbeeld zeggen dat iedere student met een erkende leerstoornis niet wordt gesanctioneerd op spelfouten en dat ze een langere examentijd krijgen, nl. 1/3^e meer tijd dan de studenten met een normaal statuut.

Deze minimumfaciliteiten hebben als voordeel dat ze niet meer moeten worden goedgekeurd door de examencommissie. Studenten die het statuut functiebeperking hebben, krijgen deze faciliteiten automatisch toegewezen. De examencommissie kan deze niet meer in vraag stellen.

Voorbeelden van bijkomende faciliteiten zijn bijvoorbeeld de keuze van plaats in het examenlokaal, het gebruik maken van een laptop, een controle van leesbaarheid van het handschrift, bepaalde voorleessoftware, enzovoort.

Besluit hoofdstuk 6

De UHasselt streeft naar een inclusief onderwijssysteem en heeft initiatieven opgezet om studenten met een functiebeperking te ondersteunen. De initiatieven of redelijke faciliteiten en individuele begeleiding bekomt men na het doorlopen van een aanvraagprocedure. Hoe studenten en andere actoren deze hulp ervaren interesseert mij enorm en daarom heb ik een onderzoek opgestart. Hoe dit onderzoek is verlopen beschrijf ik in het derde deel van deze bachelorproef.

DEEL III: PRAKTIJK

7. ONDERZOEKSSTRATEGIE

In dit hoofdstuk zal ik de aanleiding naar het onderzoek beschrijven. Een goed onderzoek vergt dan ook een goede voorbereiding. Ik ben rustig te werk gegaan en heb alles stap voor stap aangepakt. In de volgende pagina's geef ik een uitleg over de onderwerpkeuze, de doelgroep en hoe ik deze heb gecontacteerd. Daarna laat ik mijn onderzoeksmethode aan bod komen en ten slotte bespreek ik de laatste stappen, nl. het opstellen, afnemen en verwerken van de gesprekken.

7.1 Onderwerpkeuze

Bij de start van het academiejaar kreeg ik uitleg over onze bachelorproef. Ik wist niet goed wat er allemaal bij kwam kijken. Desalniettemin wou ik wel een onderzoek uitvoeren dat een bruikbare meerwaarde kon hebben voor mijn stageplaats. Ik wou geen eindwerk maken dat achteraf enkel en alleen zou worden geklasseerd waardoor er niks met mijn conclusies en aanbevelingen zou worden gedaan.

Daarom heb ik een aantal keer samen gezeten met mijn stagementor om een onderwerp te zoeken. Ikzelf was heel benieuwd naar het fenomeen 'faalangst' en wilde hier dan ook graag een eindwerk over maken. In samenspraak met mijn mentor zijn we van dit idee afgestapt omdat het onderwerp te beperkt was.

Een tijd later kreeg ik van mijn mentor een mail met daarin de mededeling dat ze een interessant onderwerp voor mijn onderzoek had gevonden dat een grote meerwaarde kon hebben voor mijn stageplaats. Dit prikkelde mij enorm en daarom ben ik om extra uitleg gaan vragen. Enkele collega's doen reeds aan onderzoek naar de toepassing van het VN-verdrag voor personen met een handicap in Vlaanderen. Mijn mentor en ik dachten dat het een interessant gegeven was om te onderzoeken hoe de Universiteit Hasselt omgaat met dit VN-verdrag en welke hulp er allemaal voorzien is voor studenten met een functiebeperking.

Uit die gesprekken is dan uiteindelijk het onderwerp 'De beleving van de toepassing van het VN-verdrag voor personen met een handicap binnen de Universiteit Hasselt.' tot stand gekomen.

7.2 Het contacteren van de doelgroep

Ik heb ervoor gekozen om zowel studenten als andere actoren te interviewen. Onder andere actoren versta ik studiebegeleiders, studieloopbaanbegeleiders, voorzitters van examencommissies, docenten, ombudsen, enzovoort. Hier zit ook een specifieke reden achter. Uit hoofdstuk 4 blijkt dat het VN-verdrag dient om personen met een handicap een stem te geven. *'Nothing about us without us'*.

Daarom heb ik er expliciet voor gekozen om studenten met een functiebeperking te gaan interviewen. Daarnaast vond ik het interessant om eens te luisteren naar de mening van andere actoren die werkzaam zijn binnen de Universiteit Hasselt. Zij worden namelijk geconfronteerd met de hulp voor en met studenten met een functiebeperking zelf.

Hoe heb ik deze doelgroep nu gecontacteerd? Ik heb een brief opgesteld met daarin de uitleg over het onderzoek en wat ik van de respondenten verwacht. In eerste instantie stelde ik drie brieven op. Een brief voor studenten, een brief voor studiebegeleiders en een brief voor onderwijzend personeel. Elke brief bevatte dezelfde informatie maar was specifiek naar een ander publiek gericht.

De brief voor studenten met een functiebeperking is verspreid via de studiebegeleiders. Zij hebben een goed zicht op de studenten met een functiebeperking en konden deze dus makkelijker bereiken. Voor het contacteren van studiebegeleiders en onderwijzend personeel kon ik gebruik maken van de website van de Universiteit Hasselt. Daar staat een lijst met alle studiebegeleiders en tot welke faculteit of opleiding ze behoren. Zo kon ik aan hun contactgegevens komen.

7.3 Onderzoeksmethode

Om naar iemands mening te vragen leek het mij een goed idee om via diepte-interviews of focusgroepen gesprekken te houden. De studenten met een functiebeperking heb ik individueel ondervraagd. Een individueel gesprek leek mij meer aangewezen omdat studenten dan minder drempels ervaren.

Bij het opzet van mijn onderzoek koos ik ervoor om, naast de interviews, twee focusgroepen te organiseren. Eén waarin ik studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders zou samenbrengen en één waarin ik samen met onderwijzend personeel (voorzitters van examencommissies, ombudsen en docenten) rond de tafel kon zitten.

Jammer genoeg merkte ik al snel dat het organiseren van een focusgroep moeizamer verliep dan verwacht. Veel respondenten reageerden niet of wensten niet deel te nemen aan het onderzoek. Daarnaast was het moeilijk om een datum te vinden waarop iedereen aanwezig kon zijn. Daarom heb ik in overleg met mijn stagementor besloten om ook het onderwijzend personeel en de studiebegeleiders individueel te ondervragen. Dit verliep bij de studiebegeleiders heel positief aangezien ik met hun snel enkele afspraken kon maken om interviews af te nemen. Bij het onderwijzend personeel verliep het ook in deze situatie minder goed. Slechts één respondent heb ik kunnen interviewen.

Uiteindelijk handelt mijn onderzoek dus over de beleving en ervaring van studenten met een functiebeperking en hun studiebegeleiders. Een onderzoek naar de mening van onderwijzend personeel lijkt mij eveneens heel interessant. Dit is dan ook een aanbeveling voor verder onderzoek binnen de Universiteit Hasselt.

7.4 Opstellen, afnemen en verwerken van de interviews

Voor mij was dit de eerste keer dat ik een onderzoek zelfstandig zou uitwerken. Daar ik toch al geruime tijd bezig was met het onderwerp en ik in mijn literatuurstudie enkele opmerkelijke vaststellingen heb gedaan, had ik toch al een idee over de vragen die ik zou kunnen stellen.

In eerste instantie stelde ik drie vragenlijsten op. Een voor iedere doelgroep. De vragenlijst voor het onderwijzend personeel is minder van toepassing geweest aangezien ik hier slechts één respondent had. De andere twee vragenlijsten heb ik door collega's met meer onderzoekservaring laten controleren. Zo wist ik zeker dat ik een kwalitatief sterke vragenlijst had.

Bij het afnemen van de interviews kwamen de studenten naar mijn bureau zodat we ongestoord ons gesprek konden voeren. Daar de studiebegeleiders hun eigen kantoor hebben ging ik naar hun lokaal. De interviews duurden gemiddeld 35 minuten. Deze gesprekken nam ik op via een dictafoon zodat ik tijdens het interview mijn aandacht volledig naar de persoon tegenover mij kon richten.

Voor het verwerken van de interviews ben ik als volgt tewerk gegaan. Vlak na een gesprek converteerde ik het opgenomen geluidsbestand (via de dictafoon) naar een MP3-formaat. Zo kon ik het volledige gesprek opnieuw beluisteren via de laptop. Ik heb bij iedere vraag de essentie van het antwoord geformuleerd. Ik heb de gesprekken niet getranscribeerd. Dit zou teveel werk en tijd vergen. Wanneer de gesprekken waren uitgeschreven ben ik op zoek gegaan naar de positieve en negatieve kanten van hun verhalen. Deze heb ik dan voor de studenten en de studiebegeleiders in een apart document gezet zodat ik al een overzicht had over de goede en minder goede zaken van het beleid van de Universiteit Hasselt. Wat het resultaat hiervan is beschrijf ik in het volgende hoofdstuk.

Besluit hoofdstuk 7

Bij het opstarten van mijn onderzoek ben ik te weten gekomen dat aan de basis van een sterk onderzoek een goede voorbereiding ligt. Bij die voorbereiding ben ik op enkele drempels gebotst. Zo ondervond ik problemen bij het contacteren van onderwijzend personeel en bij het organiseren van de focusgroepen, waardoor ik midden in het eindwerkproces mijn onderzoeksmethode op bepaalde vlakken heb moeten aanpassen. Ondanks deze barrières heb ik het onderzoek tot een goed einde kunnen brengen. De resultaten van mijn onderzoek beschrijf ik in het volgende hoofdstuk.

8. HET ONDERZOEK

Ik heb mijn onderzoek uitgevoerd bij studenten met een functiebeperking en hun studie(loopbaan)begeleiders. Om die structuur te behouden bespreek ik de resultaten in twee verschillende deelhoofdstukken. Ik heb er ook voor gekozen om het interview met het personeelslid uit het onderwijs aan bod te laten komen aangezien dit interessante informatie bevat. In dit hoofdstuk laat ik enkele citaten uit de interviews aan bod komen om de tekst extra kracht bij te zetten.

8.1 Studenten

Deze gegevens zijn bekomen uit 5 gesprekken met studenten met een functiebeperking. Ik heb ervoor gekozen om meer studenten dan studiebegeleiders te interviewen omdat ik de stem van de student zwaarder wil laten doorwegen.

8.1.1 Problemen

Studenten ervaren drie grote drempels binnen de Universiteit Hasselt. Ze ondervinden hinder op het gebied van redelijke faciliteiten, reacties van medestudenten en de visies van docenten.

Tijdens de gesprekken ben ik te weten gekomen dat er rond de redelijke faciliteiten barrières te bespeuren zijn. Zo zijn er bijvoorbeeld zeer weinig faciliteiten voor studenten met autisme en duurt het vrij lang vooraleer de studenten bevestiging krijgen over hun aanpassingen. Dit zorgt voor vermijdbare stress bij de aanloop naar examenperiodes. Daarnaast vragen studenten met een functiebeperking extra faciliteiten zoals een apart examenlokaal. De procedure duurt echter lang en er wordt niet altijd in toegestemd.

“Op het einde van de reguliere examentijd is er altijd veel lawaai waardoor ik mij gedurende een 15-tal minuten niet kan concentreren op mijn examen. Dit verlies ik dan aan meertijd.”

Vervolgens is er de kritiek van medestudenten die studenten met een functiebeperking ervaren. Zij denken dat faciliteiten dienen om studenten met een functiebeperking extra voordelen te geven. Medestudenten hebben vaak geen idee over de inhoud van functiebeperkingen en het doel van redelijke aanpassingen. Deze onwetendheid brengt reacties met zich mee die ervoor kunnen zorgen dat studenten met een functiebeperking niet ten volle gebruik maken van de faciliteiten waar ze recht op hebben.

“Ik voel wel een rem om ten volle van mijn faciliteiten gebruik te maken. De anderen zouden anders toch maar raar opkijken als ik de enige ben in de les met een laptop.”

Ten derde ligt het bewustzijn van docenten over faciliteiten en functiebeperkingen op dit moment nog te laag. Ze beschouwen de faciliteiten als een extra last. Het gebeurt dat docenten vergeten om aanpassingen door te voeren bij hun examens of cursussen. De docenten die binnen eenzelfde opleidingsonderdeel les geven communiceren volgens de studenten ook te weinig waardoor veel taken door elkaar lopen. Dit is voor studenten met een functiebeperking zeer verwarrend.

“Ik heb al meegemaakt dat een docent was vergeten om mijn examenformulier in een groter lettertype af te printen. Dat was heel vervelend.”

8.1.2 Oplossingen

Nadat ik op de hoogte was van de problemen die studenten met een functiebeperking ondervinden, vroeg ik hun welke oplossingen ze zelf zagen voor die problemen.

Op de eerste plaats vinden ze dat de Universiteit Hasselt moet blijven inzetten op de sensibilisering en bewustwording van medestudenten en docenten. Hieronder verstaan ze dat het beeld over functiebeperkingen en redelijke faciliteiten gewijzigd zou kunnen worden. Studenten beschouwen redelijke faciliteiten nog te zeer als extra voordelen en docenten weten vaak niet wat een functiebeperking precies inhoudt en welke gevolgen dit voor de student met zich meebrengt. Als hierin vooruitgang wordt geboekt zouden er voor studenten met een functiebeperking al veel drempels worden weggenomen.

Deze bewustwording zou zich kunnen vertalen in het opstellen van de cursussen. Het gebeurt nog te frequent dat cursussen niet zijn aangepast aan de noden van studenten met een functiebeperking. De cursussen digitaal aanbieden zou voor hun al een grote meerwaarde zijn.

“Het algemene beeld over functiebeperkingen zou veranderd moeten worden. Als dit het geval zou zijn, dan zou ik geen reacties krijgen van anderen en zou ik wel voor 100% gebruik maken van mij faciliteiten.”

Vervolgens vinden de studenten dat er nog gewerkt kan worden aan de standaardfaciliteiten. Het zou voor studenten met een functiebeperking makkelijk zijn als er meer faciliteiten waren in het standaardpakket voor een functiebeperking. Extra faciliteiten aanvragen duurt namelijk lang en als deze extra faciliteiten tot het standaardpakket behoren kan een lange procedure vermeden worden.

Om een voorbeeld te geven volgen er enkele faciliteiten die niet altijd worden goedgekeurd en waar studenten met een functiebeperking toch baat bij zouden hebben.

Een veelgevraagde faciliteit is een apart examenlokaal. Tot nu toe wordt hier nog niet altijd in voorzien en worden studenten met faciliteiten samen met reguliere studenten in een gezamenlijk lokaal geplaatst. Wat volgt zijn kritiek of onbegrip op het feit dat studenten gebruik maken van hun faciliteiten. Een apart examenlokaal zou deze reacties uitschakelen.

Daarnaast vinden studenten dat er bij de meertijd een studiebegeleider aanwezig zou mogen zijn die de toezichthouder kan vervangen als de extra examentijd van start gaat. Hierdoor zouden vervelende commentaren van docenten kunnen vermeden worden.

Daarenboven zou er een soortgelijke variant op de meertijd kunnen zijn voor studenten met autisme. Hiermee bedoelen de studenten dat het voor hun rustgevender is als ze weten dat ze bepaalde deadlines kunnen verzetten. Ze doelen er niet op om zomaar een inleverdatum te kunnen wijzigen. Het zou enkel een rustgevend gevoel geven als ze weten dat ze hiervan gebruik kunnen maken.

“Het zou voor studenten zoals mij (n.v.d.r. studenten met autisme) een heel relaxt gevoel geven als wij deadlines kunnen verzetten.”

Tot slot blijkt uit de gesprekken dat studenten met een functiebeperking oplossingen zien bij de start van het academiejaar. Daar kan de basis gelegd worden voor bewustwording bij zowel studenten met een functiebeperking als bij medestudenten en docenten. Als er bij de inschrijving meer uitleg wordt gegeven over functiebeperkingen en redelijke faciliteiten zijn meer mensen meer op de hoogte van de inhoud van functiebeperkingen en met welk doel de aanpassingen worden gegeven. Dit is een kleine wijziging die een grote verandering kan teweeg brengen.

Studenten met een functiebeperking zouden er bij geholpen zijn als er in het begin van het academiejaar een automatische afspraak wordt gemaakt met de studiebegeleiders. Zo kunnen studenten met functiebeperking in het begin van het academiejaar al hun noden, wensen en bekommernissen kenbaar maken.

8.1.3 Positieve punten

Naast de huidige problematieken is er toch ook een gevoel van tevredenheid aanwezig. Het leek mij dan ook aangewezen om dit deelhoofdstuk met een positieve noot te eindigen.

Om te beginnen zijn de studenten met een functiebeperking in het algemeen heel positief over de studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders. Ze communiceren op een goede manier met de studenten en zijn ook goed op de hoogte van de inhoud van functiebeperkingen. Met als gevolg dat studenten goed weten waar ze recht op hebben en, indien nodig, op een gepaste manier worden doorverwezen.

Studiebegeleiders doen veel voor de studenten. Ze regelen de standaardfaciliteiten en beschikken daarbuiten over een ruim aanbod aan extra begeleiding. Studenten hebben de mogelijkheid om bijvoorbeeld samen examens te bespreken en studieplannen op te stellen.

“De studiebegeleiders zijn hier heel goed. Ze behandelen mij niet als iemand anders omdat ik dyslexie heb. Ze doen heel normaal tegen mij en zijn van alles goed op de hoogte. De begeleiding is hier veel beter dan op mijn vorige school.”

Vervolgens vinden de studenten de standaardfaciliteiten zeer nuttig. Zo geven deze aanpassingen een heel rustgevend gevoel. Ze worden snel in orde gebracht, al laat de laatste bevestiging lang op zich wachten.

Wat de studenten ook heel positief vinden is de overname van faciliteiten bij de overgang naar de Universiteit Hasselt. Zo zijn er sinds dit academiejaar nieuwe opleidingen aanwezig die voorheen tot een andere onderwijsinstelling behoorden. De studenten die sinds dit jaar, omwille van de ingelijfde opleidingen, studeren aan de Universiteit Hasselt hebben dezelfde faciliteiten als op hun vorige hogeschool of universiteit. Hierdoor hebben ze niet opnieuw de procedure moeten doorlopen om redelijke aanpassingen te verkrijgen.

“Ik studeerde eerst aan de PHL. Sinds dit jaar hoort onze opleiding tot de Universiteit Hasselt. Ik heb eigenlijk niks gemerkt van deze overgang. Ik kreeg automatisch dezelfde faciliteiten als vroeger.”

Ten derde hebben studenten met een functiebeperking een grote steun aan hun sociaal netwerk. Deze zorgen voor informele hulp en vangen de studenten op wanneer ze het moeilijk hebben.

Uit de problemen bleek dat studenten met een functiebeperking geconfronteerd worden met onbegrip van medestudenten. Dit is echter niet altijd het geval. Er zijn ook studenten die de voordelen zien van redelijke faciliteiten. Zowel voor de studenten met een functiebeperking als voor zichzelf. Dit wordt duidelijk gemaakt aan de hand van onderstaande citaat.

“Mijn medestudenten zien ook voordelen als ik mijn laptop mag gebruiken tijdens de les. De rest kan dan na de les mijn notities gebruiken die ik tijdens de les heb getypt.”

Tot slot stel ik zelf vast dat studenten met een functiebeperking heel assertief zijn. Dit is een positieve evolutie die ikzelf, ondanks het onbegrip van medestudenten en docenten, bewonder en toejuich.

8.2 Studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders

Wat volgt is een overzicht van de problemen die studiebegeleidsters zien en welke oplossingen ze hiervoor in gedachte hebben. Zoals bij de bespreking van de studenten sluit ik af met de positieve passages uit de interviews.

8.2.1 *Problemen*

De studiebegeleiders zien in de eerst plaats problemen bij de redelijke faciliteiten. Zo zijn ze er zich van bewust dat de standaardfaciliteiten niet breed genoeg zijn en dat er voor bepaalde functiebeperkingen heel weinig faciliteiten aanwezig zijn.

Verder zien ze ook dat een apart examenlokaal niet altijd wordt toegestaan. Dit werd ook door studenten vermeld. Daarnaast is het moeilijk om extra tijd te geven bij opdrachten voor permanente evaluatie en zien ze dat de meertijd bij examens ervoor kan zorgen dat studenten te lang aan een examen moeten werken.

Studenten met autisme die aan een universiteit studeren hebben geen recht op GON-begeleiding. Studiebegeleiders zien dan ook geregeld studenten met autisme stoppen aan de universiteit om een opleiding te volgen aan een hogeschool, waar ze wel gebruik kunnen maken van GON-begeleiding.

“Bij een examen dat 4 uur duurt krijgen de studenten met faciliteiten nog eens een uur extra de tijd. Dat maakt dat ze minstens 5 uur aan een examen mogen werken. Dit brengt dan ook nog eens problemen met zich mee als studenten bijvoorbeeld naar het toilet moeten gaan. Hier zou dan ook nog eens een faciliteit voor moeten worden aangevraagd.”

“GON-begeleiding was en is heel belangrijk om inclusief hoger onderwijs mogelijk te maken voor studenten met een functiebeperking en autisme in het bijzonder. Deze personen hebben nood aan een neutrale persoon met wie ze een vertrouwensband kunnen oprichten.”

Naast de faciliteiten merken de studiebegeleiders drempels op bij de procedure tot het bekomen van redelijke aanpassingen. De examencommissie bekijkt functiebeperkingen nog te zeer volgens het medische model en willen dat faciliteiten gestaafd worden met medische attesten. Hierdoor bestaat de kans dat studenten aanpassingen mislopen en niet op een volwaardige manier kunnen participeren binnen de Universiteit Hasselt.

Vervolgens lieten de studiebegeleiders weten dat de bevestiging van redelijke aanpassingen lang op zich laat wachten waardoor studenten stress ervaren. Die stress zien ze ook terugkomen omdat studenten met een functiebeperking voor iedere examenperiode opnieuw een aanvraag voor faciliteiten moeten indienen. De studiebegeleiders zijn zich hiervan bewust en proberen hier zelf zoveel mogelijk aan te werken.

Eerder in dit hoofdstuk werd al vermeld dat de standaardfaciliteiten onvoldoende breed zijn en dat er faciliteiten ontbreken. De studiebegeleidsters wisten mij daarenboven te vertellen dat de procedure tot het bekomen van extra faciliteiten heel lang duurt waardoor studenten zich geremd voelen om dit proces te starten. Dit zag ik ook terugkomen bij de studenten met een functiebeperking.

“Extra faciliteiten aanvragen is moeilijk en verloopt langs een extra lange procedure.”

Voorts zien studiebegeleiders dat studenten die recht hebben op redelijke faciliteiten zich niet altijd kenbaar maken. Hierdoor krijgen zij geen hulp waar ze theoretisch gezien wel gebruik van mogen maken.

Daaropvolgend zijn er volgens de studiebegeleiders te veel docenten die vervelend reageren op redelijke faciliteiten en die niet op de hoogte zijn over de inhoud van functiebeperkingen.

“Er zijn veel docenten die het er moeilijk mee hebben om examenvragen voor te lezen voor studenten die hier recht op hebben.”

Het volgende probleem dient zich aan bij de structuur van examen- en lessenroosters. Die zijn voor studenten met een functiebeperking verwarrend. Ditzelfde geldt voor de digitale leeromgeving. Vooral studenten met een aandachtstoornis hebben het hier moeilijk mee. Ze vinden bepaalde zaken niet terug en hebben extra uitleg nodig bij lessenroosters.

Tot slot is er bij de start van het academiejaar een tekort aan personeel. Er zijn dan zoveel aanvragen tot redelijke faciliteiten dat dit zeer moeilijk is om op een professionele manier te verwerken.

“In het begin van het academiejaar komen studenten met een functiebeperking zich massaal registreren en dan hebben wij handen te kort om alles deftig te behandelen. Een jobstudent in de maand september zou hier een goede oplossing voor kunnen zijn.”

8.2.2 Oplossingen

De studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders zien voor al deze problemen wel een oplossing. Allereerst kan de procedure voor studenten in bijzondere omstandigheden geoptimaliseerd worden. Dit met inspraak van studenten met een functiebeperking en ervaringsdeskundigen. De procedure zou ieder jaar opnieuw geëvalueerd moeten worden om tekortkomingen op te sporen.

Toekomstige studenten zouden bij hun inschrijving aan de Universiteit Hasselt de mogelijkheid moeten hebben om te kunnen vermelden dat ze recht hebben op redelijke aanpassingen. Zo kunnen de studiebegeleiders beter inspelen op de massale registraties bij de start van het academiejaar.

Voor studiebegeleiders is het ook efficiënter als documenten en attesten digitaal mogen worden doorgestuurd. Dit zou veel tijd besparen in kader van administratie.

“Wij moeten de procedure blijven evalueren en optimaliseren. Het lijkt mij ook een goed idee als we de studenten hierbij betrekken.”

Eerder is al gebleken dat de huidige standaardfaciliteiten te beperkt zijn voor studenten met een functiebeperking. Studiebegeleiders zien een voordeel als hier een breder aanbod in wordt voorzien.

Een specifieke studiebegeleiding voor studenten met een functiebeperking lijkt hun ook aangeschreven. De studieloopbaanbegeleiders vinden het belangrijk dat de GON-begeleiding beschikbaar wordt voor studenten met autisme op de Universiteit Hasselt.

“Als ik echt een wijziging mag doorvoeren dan zou ik GON-begeleiding organiseren voor onze studenten met autisme.”

De studiebegeleiders willen ook inzetten op het sensibiliseren van docenten. Zelf zouden ze dit doen via vorming- of inleefdagen zodat ze geconfronteerd worden met de leefwereld van studenten met een functiebeperking. Een getuigenis over een student die een van deze inleefdagen heeft gevolgd heb ik als bijlage bij deze bachelorproef toegevoegd. Een andere mogelijkheid is positieve voorbeelden ‘in the picture’ te zetten. Docenten kunnen zo zien dat, mits redelijke faciliteiten, het voor studenten met een functiebeperking mogelijk is om een diploma te behalen aan de universiteit.

De studiebegeleiders vinden trouwens dat de studenten met een functiebeperking zelf een grote rol hebben. Zij moeten zelf de stap zetten naar de studiebegeleiding zodat er effectief oplossingen worden gevonden voor de problemen die zij ondervinden.

Ten slotte vinden de studiebegeleiders dat er een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen de functies ‘studieloopbaanbegeleiding’ en ‘studiebegeleiding’. Het is zeer verwarrend als deze twee beroepen door elkaar lopen. Als deze twee functies van elkaar gescheiden blijven is er een duidelijke structuur.

8.2.3 Positieve punten

De studiebegeleiders gaven tijdens de gesprekken vooral hun visie over de huidige problematieken. Desalniettemin haalden ze ook zaken aan waaruit blijkt dat ze over het algemeen tevreden zijn over het huidige diversiteitsbeleid van de Universiteit Hasselt.

Ten eerste ben ik van hun te weten gekomen dat de redelijke faciliteiten enkel gelijke kansen geven. Studenten worden, met het onbegrip van medestudenten hier in het achterhoofd, zeker niet bevoordeeld. De studiebegeleiders trekken hier een duidelijke lijn in. Zij weten wanneer een faciliteit toch extra voordelen met zich zou meebrengen.

“De studiebegeleiders trekken een duidelijk grens tussen creëren van gelijke kansen en het geven van extra voordelen.”

Vervolgens is er ook weinig discussie bij de examencommissie. De leden van deze commissie zijn het eens over de beslissing en geven dan een goed onderbouwde argumentering wanneer extra faciliteiten worden afgekeurd. De standaardprocedure verloopt vlot, op de late bevestiging na.

Ten slotte zien de studiebegeleiders dat de Universiteit Hasselt streeft naar inclusief hoger onderwijs. Er wordt veel meer aandacht besteed aan studenten met een functiebeperking en er is ook meer hulp voorhanden dan vroeger. De begeleiders vinden dat een intakegesprek bij de start van het academiejaar drempelverlagend werkt.

“Wij studiebegeleiders houden in het begin een intakegesprek met de studenten. Dit is makkelijker omdat je dan een persoonlijk gesprek hebt met de student. De barrière wordt zowel voor de studenten als voor ons een stuk kleiner.”

8.3 Onderwijzend personeel

Tot slot bespreek ik kort het interview dat ik heb afgenomen bij een voorzitter van een examencommissie. Zij staat zelf nog in het onderwijs en ik vond het interessant om haar te bevragen over de inspanningen die zij doet om inclusief en toegankelijk onderwijs mogelijk te maken.

De voorzitter is er zich van bewust dat studenten met een functiebeperking redelijke faciliteiten nodig hebben om een diploma te behalen aan de Universiteit Hasselt. Ze tracht haar lessen voor een breed publiek toegankelijk te maken zodat iedereen gelijke kansen krijgt. Zo past ze bijvoorbeeld het lettertype van haar cursus aan zodoende dat iedereen de cursus kan lezen. Voor studenten met ADHD staat ze toe dat zij individuele opdrachten uitwerken in plaats van groepsopdrachten. Bij de examens zorgt zij tevens voor een universeel leesbaar examenformulier.

Deze persoon uit het onderwijs staat positief tegenover studenten met een functiebeperking. Uit de voorgaande pagina's bleek echter dat het bewustzijn van de docenten sterk verbeterd kan worden. Deze persoon stemt hiermee in en wist mij te vertellen dat ze dit ziet terug komen bij haar collega's.

“Docenten hebben begrip voor lichamelijke functiebeperkingen. Deze zien ze. Voor mentale handicaps zoals autisme hebben ze minder begrip. Onbekend is onbeminde.”

De geïnterviewde persoon wenst afstand te nemen van deze gedachte en vindt dat de Universiteit Hasselt zoveel mogelijk hindernissen moet wegnemen in het kader van gelijke kansen creëren voor studenten met een functiebeperking. De aanpassingen mogen echter geen extra voordelen geven voor de student.

Uit het gesprek heb ik nog elementen opgevangen die minder positief overkwamen. Zo vond ze dat de meertijd bij een examen kan worden aangepast. Docenten houden bij het opstellen al rekening met het feit dat ze extra tijd moeten geven. Veel studenten maken daarnaast niet eens gebruik van deze faciliteit.

“De extra tijd bij examens is voor mij persoonlijk te lang. Dit kan ook zorgen voor een ongelijke behandeling want docenten houden al rekening met die meertijd bij het opstellen van hun examens. Enkel studenten met faciliteiten krijgen dan de meertijd terwijl de reguliere studenten deze tijd ook goed kunnen gebruiken.”

Voorts gaf ze mij de interessante opmerking dat inclusief onderwijs veel voordelen met zich meebrengt. Zowel voor de studenten met een functiebeperking als voor hun medestudenten. Dit verliest men nog al te vaak uit het oog. Dit zag ik in een interview met een student ook terugkomen.

Tot slot wilt ze benadrukken dat de studenten met een functiebeperking ook hun rol moeten spelen in dit hele proces. Zij zouden een realistische studiekeuze moeten maken en zich tijdig aanmelden bij de studiebegeleidsters.

Besluit hoofdstuk 8

Dit hoofdstuk bevat mijn onderzoeksresultaten. In een onderscheid tussen de studenten, studiebegeleiders en het onderwijzend personeelslid heb ik geprobeerd een overzicht te geven van de huidige problemen en de oplossingen die zij hiervoor zien. Studenten en studiebegeleiders zaten regelmatig op dezelfde golflengte. In het volgende hoofdstuk trek ik hieruit een aantal grondige conclusies.

9. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

9.1 Conclusies

Uit mijn onderzoek heb ik een aantal conclusies kunnen trekken. De geïnterviewde personen waren in het algemeen enthousiast over het huidige diversiteitsbeleid van de Universiteit Hasselt. Toch ondervinden zowel studenten met een functiebeperking als hun studiebegeleiders problemen waarvoor een oplossing gevonden kan worden.

1. Uit de interviews heb ik kunnen afleiden dat het bewustzijn van medestudenten en docenten op dit moment niet hoog ligt. Ze weten niet wat een functiebeperking is en waarom studenten hierdoor recht hebben op redelijke faciliteiten. Docenten hechten weinig belang aan de aanpassingen en de studenten worden geconfronteerd met onbegrip van medestudenten. Toch moeten we niet iedereen over dezelfde kam scheren. Iedere student heeft een sociaal netwerk waar hij/zij op kan terugvallen en er zijn zeker ook medestudenten en docenten die positief staan tegenover inclusief onderwijs en die de voordelen inzien van redelijke faciliteiten.
2. Een volgende vaststelling vind ik terug bij de redelijke faciliteiten. De standaardfaciliteiten geven een heel rustgevend gevoel maar zijn nu nog te beperkt. Voor bepaalde functiebeperkingen zoals autisme of ADHD zijn er nog te weinig faciliteiten. De bevestiging over de toestemming van het gebruik van redelijke faciliteiten laat lang op zich wachten waardoor studenten extra stress ervaren.
3. De procedure om redelijke faciliteiten te verkrijgen verloopt bij de standaardfaciliteiten vlot, al laat de laatste bevestiging te lang op zich wachten. Voor het aanvragen van extra faciliteiten hebben studenten meer geduld nodig, daar dit proces van langere duur is. Het goedkeuren van deze faciliteiten gebeurt door de examencommissie. Deze commissie bekijkt functiebeperking nog te zeer volgens het medische model.

4. Over de studiebegeleiding zijn de studenten zeer enthousiast. De begeleiders zorgen voor een gelijke behandeling. Zelf zien de studiebegeleiders nog werkpunten zoals specifieke studiehulp per functiebeperking. De GON-begeleiding is niet van toepassing op de Universiteit Hasselt. Dit is een groot gemis voor studenten met autisme.
5. Bij de start van het academiejaar komen de studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders handen te kort. Studenten die recht hebben op redelijke aanpassingen komen zich massaal registreren. De functies van studiebegeleiding en studieloopbaanbegeleiding lopen door elkaar waardoor een duidelijke structuur ontbreekt.
6. De Universiteit Hasselt streeft naar inclusief hoger onderwijs. Zowel studenten met een functiebeperking als studiebegeleiders kunnen zich hierin vinden. De inclusie wordt nog afgeremd door de docenten die hun cursusmateriaal niet aanpassen, medestudenten die kritiek uiten op redelijke faciliteiten of hulp die niet aanwezig is of waar niet in wordt toegestemd.
7. Tot slot vinden beide doelgroepen dat de structuur van lessen- en examenroosters en de digitale leeromgeving onduidelijk is. Lessenroosters kunnen moeilijk worden teruggevonden op het leerplatform. Een eenvoudige structuur is hier zeer gewenst.

Hieruit wordt duidelijk dat er nog werkpunten zijn aan het diversiteitsbeleid van de Universiteit Hasselt. Om deze aandachtspunten weg te werken heb ik een aantal aanbevelingen geformuleerd.

9.2 Aanbevelingen

Deze aanbevelingen bestaan uit twee categorieën. Eerst vermeld ik enkele activiteiten of wijzigingen die door het beleid van de Universiteit Hasselt kunnen worden doorgevoerd. Ik heb mij gebaseerd op de oplossingen die de geïnterviewde personen zelf voor ogen hadden. Als laatste vermeld ik enkele interessante pistes voor verder onderzoek.

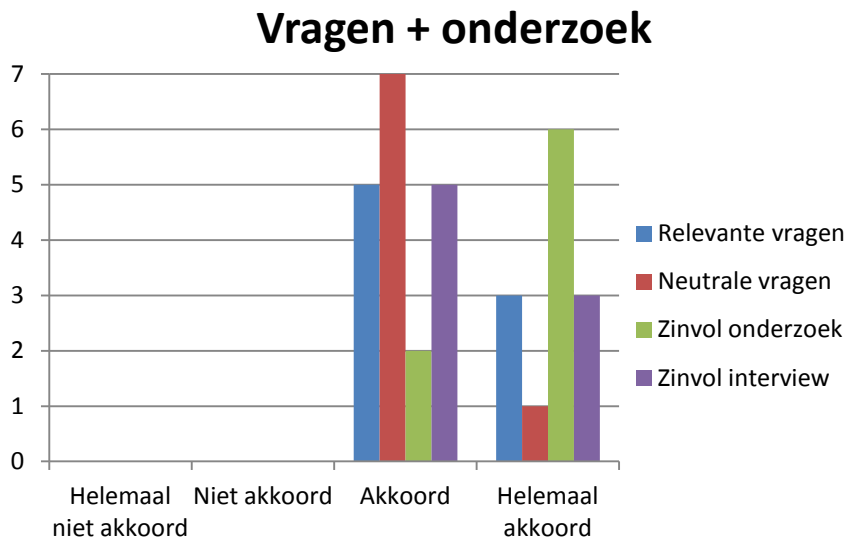
1. Om het bewustzijn van docenten en medestudenten te vergroten is het een goed idee om inleef- en vormingsdagen en infosessies te organiseren zodat de leefwereld van studenten met een functiebeperking persoonlijk kan worden waargenomen.
2. Een tweede aanbeveling kan geformuleerd worden bij de redelijke faciliteiten. Het zou de moeite waard zijn om deze standaardpakketten te herwerken en te verbreden. Voor bepaalde functiebeperkingen zoals ADHD en autisme is het noodzakelijk om meer faciliteiten te voorzien.
3. Verder lijkt het mij interessant om een variant op de GON-begeleiding te ontwikkelen. Studenten met autisme hebben nood aan een externe persoon waarmee ze een vertrouwensband kunnen opbouwen.
4. Ten vierde zou het voor de studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders aangewezen zijn om bij de start van het academiejaar extra personeel te voorzien. De registraties voor redelijke faciliteiten bereiken dan hun hoogtepunt en de functies studiebegeleiding en studieloopbaanbegeleiding lopen door elkaar. Met een bredere bezetting kan dit probleem worden opgelost.
5. Een vijfde aanbeveling kan ik plaatsen voor de start van het academiejaar. Wanneer studenten zich komen inschrijven aan de Universiteit Hasselt zou het goed zijn als ze dan al de mogelijkheid hebben om zich kenbaar te maken als student met recht op redelijke faciliteiten. Zo kan de registratiepiek bij de start van het academiejaar worden vermeden.
6. Ten slotte zou het efficiënter zijn als er wordt ingezet op digitalisering. Het online leerplatform kan in termen van logica en structuur worden geoptimaliseerd. Bij de studiebegeleiding zou het veel papieren administratie besparen als medische attesten en documenten digitaal beschikbaar waren.

Met deze aanbevelingen kunnen al veel problemen worden weggewerkt. Het lijkt mij wel voorspelbaar dat er zich in de toekomst nieuwe drempels zullen voordoen. Toekomstige problemen kunnen worden opgespoord aan de hand van nieuwe onderzoeken.

1. Uit de gesprekken bleek dat het sociaal netwerk een grote rol speelt in de studieloopbaan van studenten met een functiebeperving. Een uitvoerig onderzoek naar de specifieke steun van het sociaal netwerk lijkt mij op zijn plaats.
2. Persoonlijk vind ik het jammer dat ik de mening van docenten en ander onderwyzend personeel slechts in geringe mate heb kunnen horen. Hier rond zou een onderzoek kunnen worden opgestart.
3. Mijn bachelorproef handelde over artikel 24 'Onderwijs' van het VN-verdrag voor personen met een handicap. Onderzoek naar de toegankelijkheid (artikel 9 VN-verdrag) van de Universiteit Hasselt lijkt mij ten slotte ook zeer boeiend.

10. EVALUATIE ONDERZOEK

Omdat ik mijn eigen professioneel handelen te allen tijde wil blijven bijsturen, heb ik een evaluatiedocument opgesteld. Dit document heb ik naar de tien geïnterviewde personen doorgestuurd. In het document stelde ik zeven vragen en gaf ik hen de mogelijkheid om commentaar te schrijven. Uiteindelijk heb ik acht evaluaties ontvangen en deze gaven mij de volgende feedback.

Deze grafiek geeft weer hoe de geïnterviewde personen dachten over de relevantie en neutraliteit van de vragen en de zin van het interview en onderzoek. Uit de grafiek kan ik afleiden dat ik hier goed op heb gescoord. Het interview en onderzoek werden door de studenten en studiebegeleiders positief onthaald. Ik werd door iedere respondent gevraagd om hen de hoogte te brengen over het resultaat van het onderzoek.

“Ik denk dat het zeker belangrijk is dat er over de kwaliteit van faciliteiten aangeboden door de UHasselt gewaakt wordt en zaken die minder zijn eventueel verbeterd kunnen worden.”

Vervolgens peilde ik naar mijn houding. Ik gaf zes antwoordmogelijkheden: ‘Open’, ‘Gesloten’, ‘Rustig’, ‘Zenuwachtig’, ‘Voldoende oogcontact’ en ‘Geen oogcontact’. Hier scoorde ik positief op. Alle acht respondenten vonden mij rustig overkomen.

“De ondervrager was rustig, vriendelijk. Hij stelde zijn vragen duidelijk en zonder haperingen.”

Daarna stelde ik de vraag hoe het gevoel was van de personen tijdens de gesprekken. Zeven personen voelden zich op hun gemak. Een persoon voelde zich wat onwennig. Dit kan ik relativeren daar deze persoon een autismestoornis had.

Als laatste vroeg ik of er zaken zijn waar ik specifiek op kon letten. Hier zijn geen negatieve commentaren naar boven gekomen dus daar ben ik zeer tevreden mee.

“Echt wel prima gedaan! Professioneel!”

Besluit hoofdstuk 9 +10

In hoofdstuk 9 heb ik beschreven welke conclusies ik heb getrokken uit mijn onderzoek. Ik ben tot het besluit gekomen dat er een gevoel van enthousiasme is bij het diversiteitsbeleid van de Universiteit Hasselt. Dit nam niet weg dat er geen drempels waren. Om deze problemen op te lossen heb ik enkele aanbevelingen geschreven waarbij ik ben uitgegaan van de ideeën van studenten en studiebegeleidsters.

In het laatste hoofdstuk heb ik mijn eigen interviewtechniek laten beoordelen door de respondenten. Uit deze evaluaties heb ik kunnen afleiden dat ik op een rustige manier een relevant en zinvol onderzoek heb gevoerd.

DEEL IV: KRITISCHE KIJK

11. REFLECTIE OVER HUIDIGE PROBLEMATIEK EN CONCLUSIES

In dit laatste deel zal ik op een kritische wijze reflecteren over mijn onderzoek en mijn eigen functioneren binnen dit proces. Ik vind het belangrijk dat er wordt stil gestaan bij de huidige problematiek bij studenten met een functiebeperking. De conclusies en aanbeveling die zijn voortgevloeid uit het onderzoek vergen dan ook enige discussie.

Studenten met een functiebeperking en hun begeleiders ervaren tijdens hun studieloopbaan nog veel barrières. Drempels die in mijn ogen grotendeels vermeden kunnen worden. De kritieken van medestudenten en docenten op het gebruik van redelijke faciliteiten zijn commentaren uit onwetendheid. Studenten met een functiebeperking ervaren hierdoor een rem. Ze hebben angst om redelijke faciliteiten te gebruiken. Angst die volgens mij niet op zijn plaats hoort in het onderwijs. De redelijke aanpassingen dienen om gelijke kansen te geven. Studenten en docenten verliezen dit vaak uit het oog. Ze beschouwen het als extra voordelen geven en dat gedachtegoed wil ik graag zien veranderen.

Persoonlijk denk ik dat het zeer moeilijk zal zijn om alle negatieve reacties en denkpatronen weg te werken. Het is volgens mij niet mogelijk om alle studenten en docenten van de Universiteit Hasselt aan hetzelfde touw te laten trekken. Dit wil niet zeggen dat sensibiliseren geen zin heeft. Het bewustzijn kan en moet worden vergroot. Het is noodzakelijk om mensen ervan te blijven overtuigen dat redelijke faciliteiten ertoe dienen om gelijke kansen geven en dat studenten met een functiebeperking deze aanpassingen nodig hebben om effectief te kunnen afstuderen aan de Universiteit Hasselt.

Rond deze faciliteiten zijn er ook nog problemen. Extra faciliteiten aanvragen duurt lang, ze worden niet altijd goedgekeurd en er zijn categorieën van functiebeperkingen waarvoor zeer weinig faciliteiten aanwezig zijn. Vooral dit laatste roept bij mij vragen op. Zorgt dit niet voor een ongelijke behandeling? Studenten met dyslexie hebben een breder standaardpakket van faciliteiten dan studenten met autisme of ADHD. Persoonlijk denk ik dat dit grondig moet worden herzien. Studenten met autisme hebben op een universiteit geen recht op GON-begeleiding en hebben minder faciliteiten dan studenten met dyslexie. Dit past volgens mij niet binnen de gelijke kansenfilosofie.

Tijdens de gesprekken heb ik gemerkt dat de examencommissie een aanhanger is van het medische model. Om redelijke faciliteiten goed te keuren, willen ze voldoende attesten en documenten in handen hebben. Ze gaan nog altijd uit van de mening van medische professionals. Persoonlijk denk ik dat het aangewezen is dat deze commissie meer rekening houdt met de situatie van de student in kwestie. Zelf kan ik mij dan ook het meeste vinden in het sociale model waarbij wordt uitgegaan van de participatiekansen voor personen met een handicap.

Door te reflecteren over de werking van de examencommissies ben ik aanbeland bij de procedure tot het bekomen van redelijke faciliteiten. Bij het toekennen van standaardpakketten en het overnemen van faciliteiten zijn weinig problemen. Studenten ervaren wel stress door het feit dat de bevestiging van faciliteiten lang op zich laat wachten. Uit eigen ervaring weet ik dat stress voor examens uiterst ongewenst is. Studenten weten niet of ze gebruik mogen maken van hun faciliteiten. Dit zou ik zelf ook vervelend vinden aangezien je dan geen zekerheid hebt.

De problemen bij de procedure kunnen volgens mij op twee manieren worden opgelost. Enerzijds denk ik dat de Universiteit Hasselt extra studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders moet inzetten. Zowel uit de interviews als uit het vijfde hoofdstuk ('5.4 Problemen en uitdagingen') kan ik afleiden dat er een tekort is aan personeel. Hierdoor gaan studiebegeleiders verschillende taken van studieloopbaanbegeleiders opnemen en omgekeerd. Ik denk dat de structuur op die manier volledig verloren gaat, structuur waar studenten met een functiebeperking een sterke nood aan hebben.

Vervolgens denk ik dat het belangrijk is dat studenten met een functiebeperking worden betrokken bij de beleidsvorming. Zij weten wat het beste is voor hun. Ik merkte dat studenten tijdens de gesprekken op bepaalde punten al een stap voorop waren. Zij denken zelf goed na over welke problemen zij ondervinden en welke mogelijke oplossingen ze hiervoor kunnen bedenken. Het is volgens mij zeker de moeite waard om deze studenten inspraak te geven. *'Nothing about us without us.'*

De Universiteit Hasselt kiest resoluut voor een inclusief onderwijssysteem. Dit is een filosofie waar ik volledig achter sta. De inclusie wordt weliswaar nog te zeer afgeremd door de problemen bij redelijke faciliteiten, procedure en het lage bewustzijnsniveau van medestudenten en onderwijzend personeel. Ik denk dat dit onderzoek een eerste stap is in de goede richting. Ik heb opgemerkt dat de studenten die mij te woord hebben gestaan enthousiast waren dat er eens werd geluisterd naar wat zij wensen en noodzakelijk vinden. Op die manier komen we een stap dichterbij volledig inclusief onderwijs aan de Universiteit Hasselt.

12. REFLECTIE OVER MIJN EIGEN PROFESSIONEEL HANDELEN

In dit hoofdstuk zal ik mijn eigen werking bestuderen. Aan de hand van een grondige reflectie en de evaluaties uit hoofdstuk 10 tracht ik een beeld te geven van mijn sterktes en aandachtspunten.

Als ik kijk naar mijn eigen proces denk ik wel dat ik bepaalde competenties heb ontwikkeld waar ik voordien niet over beschikte. Ik vind dat ik enkele onderzoeksvaardigheden zoals het opstellen en analyseren van interviews, heb bijgeleerd die in de toekomst zeer nuttig kunnen zijn.

Het onderzoek verliep niet helemaal zoals ik had verwacht. Het initieel idee was om twee focusgroepen te organiseren bij het personeel. Daar ik moeite had met het werven van personeelsleden voor deze focusgroepen, heb ik deze onderzoeksmethode moeten aanpassen.

Ik heb in het onderzoek veel geleerd over mezelf. Ik vind zelfkennis dan ook de belangrijkste vorm van intelligentie die een mens kan hebben. Uit de evaluaties die door de studenten en studiebegeleidsters zijn ingevuld, kan ik tevens besluiten dat er zich een potentieel goede onderzoeker in mij bevindt.

De respondenten vonden mij rustig overkomen. Dit trachtte ik op voorhand uit te stralen. Een rustige en ontspannen sfeer zorgt er tevens voor dat de personen zich op hun gemak voelen. Ik denk dat ik in mijn opzet ben geslaagd. De gesprekken verliepen op een aangename manier en ik heb geen negatieve commentaren gekregen op mijn houding.

Wat ik zelf ten slotte heel positief vond waren de reacties op mijn onderzoek. Zowel studenten als studiebegeleiders waren enthousiast dat er hun een stem werd gegeven. Voor de eerste keer hadden zij het gevoel dat er naar hun werd geluisterd. Dit geeft mij zelf veel voldoening. In de inleiding heb ik vermeld dat mijn onderzoek een meerwaarde kan betekenen voor studenten met een functiebeperking. Naargelang het onderzoek vorderde kreeg ik ook echt het gevoel dat het een rol van betekenis zou kunnen spelen voor deze doelgroep. Ik sluit af met een citaat van een student.

“Ik hoop echt dat je onderzoek door het beleid wordt gelezen en dat er iets mee gedaan wordt.”

Besluit hoofdstuk 11 + 12

Uit de laatste twee hoofdstukken kan ik afleiden dat er goede punten, maar ook enkele hiaten verbonden zijn aan het eindwerk. Ik heb mezelf op een positieve manier ontwikkeld en heb mezelf beter leren kennen. Het onderzoek kende wel enkele problemen zoals het organiseren van de focusgroepen en de tijdsdruk. Echter heb ik toch enkele aanbevelingen en conclusies kunnen formuleren waarbij ik mij heb gebaseerd op de stem van de respondenten. Het is niet de bedoeling dat deze conclusies en aanbevelingen direct worden overgenomen. Het is belangrijk dat hierover overleg gebeurt om zo concrete oplossingen te kunnen bieden.

ALGEMEEN BESLUIT

Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap werd opgesteld met als doel de rechten en vrijheden van personen met een handicap te promoten en beschermen. De omschrijving die dit verdrag aan het begrip handicap geeft, maakt duidelijk dat de samenleving afstand moet nemen van het medisch denken rond personen met een handicap en dient te kijken naar het functioneren van deze groep in de maatschappij.

Een van de facetten van onze maatschappij waar personen met een handicap drempels ervaren, is het onderwijs. Artikel 24 van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap vermeldt dat iedere persoon met een handicap recht heeft op onderwijs. Dit moet volgens het Verdrag ideaal gezien gerealiseerd worden door een inclusief onderwijssysteem. Aangezien het Vlaamse hoger onderwijs vandaag nog niet inclusief is, zijn redelijke aanpassingen noodzakelijk om de toegang voor studenten met een handicap te faciliteren.

Rekening houdend met VN-verdrag en de implementatie ervan in het Vlaamse onderwijsbeleid wil de Universiteit Hasselt een onderwijsaanbod creëren dat ook voor personen met een handicap toegankelijk is. De vraag is evenwel of de Universiteit Hasselt hier ook effectief in slaagt en hoe studenten met een functiebeperking en studiebegeleiders dit ervaren.

Wat besluiten we hieruit inzake de onderzoeksvraag: 'Hoe goed doet de Universiteit Hasselt het op het gebied van de implementatie van het VN-verdrag?'

Wat het perspectief van de studenten met een functiebeperking betreft, werden problemen ervaren die ingedeeld kunnen worden in drie grote pijlers: (1) redelijke faciliteiten zijn te beperkt of aanvragen worden niet altijd goedgekeurd,; (2) medestudenten reageren met onbegrip op de aanpassingen; en (3) het bewustzijn van docenten over functiebeperkingen ligt te laag. Niettemin vinden de geïnterviewde studenten dat de studiebegeleiders hen op een zeer positieve manier benaderen.

Uit mijn literatuurstudie konden we al afleiden dat het medische denken nog steeds aanwezig is in onze maatschappij. Dit zien we terugkomen in bovenstaande alinea. Door de medische visie van de examencommissie worden aanvragen niet altijd goedgekeurd en reageren medestudenten en docenten met onbegrip op de aanpassingen.

De studiebegeleiders en studieloopbaanbegeleiders zien zelf ook barrières bij de toekenning en implementatie van redelijke faciliteiten. Voor bepaalde functiebeperkingen zijn er nog te weinig aanpassingen mogelijk en docenten verliezen nog al te vaak het doel van deze faciliteiten uit het oog.

Om deze problemen te verhelpen en toekomstige drempels op te sporen heb ik enkele aanbevelingen geformuleerd. Via inleefdagen kan het bewustzijn bij docenten worden vergroot. Daarnaast zouden er bredere faciliteitenpakketten kunnen worden opgesteld zodat iedere student met een functiebeperking gebruik kan maken van de ondersteuning die hij of zij nodig heeft om te kunnen slagen aan de Universiteit Hasselt.

BIBLIOGRAFIE

Geschreven bronnen

CGK. *Met een handicap naar de school van je keuze. Redelijke aanpassingen in het onderwijs.* Brussel, Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding, 2013. (infobrochure)

Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid, 10 juli 2008

DESNERCK, G., *Mensen met een handicap. Modellen tussen theorie en praktijk.* Gent, Academia Press

GRIP. *Mensenrechten en handicap. Schaduwrapport Vlaanderen 2011.* Vzw GRIP, 2012

KAYESS & FRENCH, R. & P. *Out of Darkness into Light? Introducing the Convention on the Rights of Persons with Disabilities.* Human Rights Law Review, 24 januari 2008

NIELANDT, B. *Begrippenkader diversiteitsbeleid.* Hasselt, 2013 (diversiteitswoordenboek)

RIESER, R. *Implementing Inclusive Education. A Commonwealth Guide to Implementing Article 24 of the UN Convention on the Rights of People with Disabilities.* Commonwealth Secretariaat, 2012

SOFIA: netwerk-, mentor- en vormingsprogramma. Hasselt, 2013. (infobrochure)

UHasselt. *Studenten in bijzondere omstandigheden.* Hasselt, 2013-2014. (visietekst)

VERBELEN, J. *Integratie in sociale netwerken en publieke opinie over inclusie.* 2005. (onderzoeksrapport)

VLAAMSE VERENIGING VAN STUDENTEN. *Infociche Aanmoedigingsfonds.* 2013. (infobrochure)

VLOR. Advies over de registratie van studenten met een functiebeperking in functie van overheidsfinanciering. Brussel, 2006 (advies)

VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York 13 december 2006.

Mondelinge bronnen

DE WITTE, J. Mondelinge mededeling. Toelichting over Interfederaal Gelijkekansencentrum. Brussel, 28 februari 2014.

NIELANDT, B. Mondelinge mededeling. Informeel gesprek, 10 februari 2014

Netwerk

Aanvraagprocedure voor extra faciliteiten. Internet. zj.
([http://www.uhasselt.be/UH/Extrafaciliteiten/Leerstoornis---Functiebeperking/Aanvraagprocedure-voor-extra-faciliteiten-\(leerstoornisfunctiebeperking\).html](http://www.uhasselt.be/UH/Extrafaciliteiten/Leerstoornis---Functiebeperking/Aanvraagprocedure-voor-extra-faciliteiten-(leerstoornisfunctiebeperking).html))

EqualDiv@Work. Internet. zj. (equaldivatwork.org)

Geschiedenis. Internet. zj. (www.uhasselt.be/UH/OverUHasselt/Geschiedenis.html)

Inburgering en Integratie. Internet. zj. (www.steunpuntieni.be)

Inclusief Hoger Onderwijs. Internet. zj. (www.siho.be/inclusief-hoger-onderwijs/)

Leerstoornis-functiebeperking. Internet. zj.
(www.uhasselt.be/UH/Extrafaciliteiten/Leerstoornis-Functiebeperking.html)

Missie. Internet. zj. (www.uhasselt.be/UH/Over-SEIN-Missie.html)

Netwerken en Consortia. Internet. zj. (<http://www.uhasselt.be/UH/SEIN/Netwerken-ampamp-Consortia.html>)

Onderzoeksbeleid. *Internet*. zj. (www.uhasselt.be/Onderzoeksbeleid-UHasselt)

Onderwijs en vormingsaanbod. *Internet*. zj.
(<http://www.uhasselt.be/UH/SEIN/Onderwijs-en-vormingsaanbod.html>)

Onderzoeksthema's. *Internet*. zj. (<http://www.uhasselt.be/UH/Over-SEIN/Onderzoeksthemas.html>)

Organogram/Structuur. *Internet*. zj. ([http://www.uhasselt.be/UH/fac-bedrijfseconomischewetenschappen/Over-de-faculteit-bedrijfseconomische-wetenschappen/\(11762\)-Organogramstructuur.html](http://www.uhasselt.be/UH/fac-bedrijfseconomischewetenschappen/Over-de-faculteit-bedrijfseconomische-wetenschappen/(11762)-Organogramstructuur.html))

Redelijke aanpassingen. *Internet*. zj. (www.siho/inclusief-hoger-onderwijs/redelijke-aanpassingen/)

SIHO. *Internet*. zj. (www.siho.be/siho)

Sofia. *Internet*. zj. (www.uhasselt.be/sofia)

Steunpunt Gelijkekansenbeleid. *Internet*. zj. (www.steunpuntgelijkekansen.be)

Structuur. *Internet*. zj. (www.uhasselt.be/Structuur-UHasselt)

transnationale Universiteit Limburg. *Internet*. zj.
(www.tul.edu/tUL_algemeen/default.asp)

UDL. *Internet*. 2012 (www.siho.be/udl/)

VAPH, Handicaps door de eeuwen heen. *Internet*. 2005.
(<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/512204-Handicaps+door+de+eeuwen+heen.html>)

Wie kan een beroep doen op het VAPH? *Internet*. 2007.
(<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/20887-Wie+kan+een+beroep+doen+op+het+VAPH.html>)

Wie zijn wij? AUHL. *Internet*. zj. (www.auhl.be/WieZijnWij/default.asp)

Samenvatting

Bij het thema 'personen met een handicap' heeft een evolutie plaatsgevonden van een medisch denkpatroon naar een nieuwe, sociale visie. Deze visie heeft als gevolg dat de samenleving inzet op de inclusie van personen met een handicap. Deze evolutie is ook duidelijk terug te vinden in het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Dit verdrag werd opgesteld om de rechten en vrijheden van personen met een handicap te promoten, beschermen en waarborgen.

Bij het opstellen van het VN-verdrag kregen personen met een handicap inspraak via focusgroepen. Hieruit bleek dat er een grote behoefte was aan recht op onderwijs voor personen met een handicap. Het VN-verdrag bundelt dit recht in artikel 24. Het verdrag tracht dit recht te verwezenlijken via een inclusief onderwijssysteem. Om dit systeem op vlak van hoger onderwijs te realiseren is het Steunpunt voor Inclusief Hoger Onderwijs opgericht. Het huidige onderwijs is nog niet volledig inclusief. Daarom zijn er redelijke faciliteiten nodig om het onderwijs toch toegankelijk te maken voor personen met een handicap.

De Universiteit Hasselt probeert zelf ook te streven naar inclusief onderwijs. Studenten met een functiebeperving hebben binnen de universiteit recht op redelijke aanpassingen en studiebegeleiding om te kunnen slagen in de studierichting die ze zelf hebben gekozen. Deze faciliteiten worden per functiebeperving ingedeeld in standaardpakketten. De centrale vraag in deze bachelorproef luidt als volgt: 'Hoe ervaren en beleven de studenten met een functiebeperving en de studie(loopbaan)begeleiders de toepassing van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap binnen de Universiteit Hasselt.'

Het voorbereiden van het onderzoek bracht enkele moeilijkheden met zich mee. Focusgroepen bij personeelsleden konden niet worden vastgelegd daar er te weinig respons kwam vanuit de gevraagde personen. De studiebegeleiders contacteerden de studenten met een functiebeperving met de vraag of ze geïnteresseerd waren in een deelname aan het onderzoek. De studiebegeleiders zelf werden door mij gecontacteerd. Deze rekrutering leverde 10 interviews op, bestaande uit 5 studenten met een functiebeperving, 4 studiebegeleiders en één voorzitter van een examencommissie.

Uit de interviews zijn positieve zaken en aandachtspunten bij het beleid van de Universiteit Hasselt aan het licht gekomen. De studenten met een functiebeperking ervaren problemen op drie grote pijlers. De redelijke faciliteiten zijn te beperkt voor bepaalde functiebeperkingen en de procedure om extra faciliteiten aan te vragen is zeer tijdrovend. Medestudenten reageren met onbegrip op deze faciliteiten. Ze beschouwen dit als extra voordelen voor studenten met een functiebeperking terwijl deze aanpassingen enkel dienen om gelijke kansen te geven. Het bewustzijn van docenten ligt daarenboven nog te laag. Veel docenten weten niet wat een functiebeperking inhoudt en welke gevolgen dit met zich meebrengt. Hierdoor staan zij ook sceptisch tegenover redelijke faciliteiten. Deze bevindingen zijn wel relatief omwille van het kleine aantal interviews.

De studenten zien ook positieve punten aan het diversiteitsbeleid van de Universiteit Hasselt. De studiebegeleiders zorgen voor een gelijke behandeling en voor hulp in de vorm van studiebegeleiding en redelijke faciliteiten. De standaardfaciliteiten geven ook een heel rustgevend gevoel voor studenten met een functiebeperking waardoor ze meer ontspannen hun examens kunnen afleggen.

De studiebegeleiders zelf zien ook nog problemen. De standaardfaciliteiten zijn te beperkt en voor bepaalde functiebeperkingen zijn er zeer weinig redelijke aanpassingen beschikbaar. Zeker na het wegvallen van de GON-begeleiding zijn er voor studenten met een autismespectrumstoornis (ASS) zeer weinig faciliteiten aanwezig. Daarnaast loopt de procedure tot het bekomen van faciliteiten soms moeilijk in de laatste fase. De laatste bevestiging van de faciliteiten laat nog te lang op zich wachten waardoor studenten met een functiebeperking toch nog stress ervaren. De studiebegeleiders merken zelf ook op dat het bewustzijn van sommige docenten en andere collega's te laag ligt waardoor zij met enig onbegrip reageren op het gebruik van redelijke faciliteiten.

De respondenten vertonen een dubbel gevoel. Er zijn veel positieve zaken aanwezig maar er zijn ook nog problemen waarvoor een oplossing moet gevonden worden. Uit de gesprekken zijn dan ook enkele aanbevelingen gevloeid. Om het bewustzijn van medestudenten en docenten te verhogen zou het aangewezen zijn om inleefdagen en infosessies te organiseren zodat zij op een andere manier kijken naar redelijke faciliteiten. Deze faciliteiten zouden daarenboven nog veel uitgebreider mogen. Het zou de moeite waard zijn om het beleid van de Universiteit Hasselt hierover overleg te

laten plegen en te kijken welke aanpassingen mogelijk zijn. Vooral voor studenten met ASS is het noodzakelijk om een variant te ontwikkelen op de GON-begeleiding.

In de toekomst is het volgens mij ook aangewezen om hierover meer onderzoek te doen. Wat is de invloed van het sociale netwerk van studenten met een functiebeperking? Hoe toegankelijk is de Universiteit Hasselt voor studenten met een functiebeperking? Hoe kijken docenten en andere personeelsleden naar redelijke faciliteiten? Dit zijn slechts enkele pistes die verder onderzocht kunnen worden om nieuwe drempels aan het licht te brengen.

Het onderzoek werd door de studenten met een functiebeperking en de studiebegeleiders enthousiast ontvangen. Vooral de studenten waren blij dat er eens naar hun geluisterd werd. Zelf hoop ik dat er, ook na mijn onderzoek, nog naar de mening van studenten met een functiebeperking zal gepeild worden, zodat ook zij ten volle kunnen genieten van het recht op (inclusief) onderwijs.